

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kerrosten läpi, pintaa syvemmälle

Verkkopohjaisen tunnetyöskentelymenetelmän kehittäminen tytöille

Kati Hopiavuori

Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11 / 2014

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Kati Hopiavuori	Sivumäärä 35 ja 11 liitesivua
Työn nimi Kerrosten läpi, pintaa syvemmälle	
Ohjaava(t) opettaja(t) Lea Leminaho & Pirkko Salo	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Oulun kaupunki, Nuorisopalvelut, Anneli Koistinen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössäni kehitettiin uutta, ennaltaehkäisevää sukupuolisensitiivisen nuorisotyön mallia, yhteistyössä Oulun kaupungin Nuorisopalveluiden ja Oulun Tyttöjen Talon kanssa. Nuorisotyö muuttuu ja kehittyy jatkuvasti, sekä uusia malleja liitetään osaksi nuorisotyötä nuorten tarpeiden mukaisesti. Nykypäivänä paljon esillä ollut verkkoperustainen nuorisotyö on jo iso osa nuorten kanssa tehtävää työtä ja sen merkitys kasvaa päivä päivältä teknologian kehittyessä. Opinnäytetyössäni pohdin verkkoperustaisen nuorisotyön merkitystä, sekä verkossa työskentelyn tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Tarkastelen työn toteuttamista nuorisotyöntekijänä, mutta tutkin myös nuorten kokemuksia ja pyrin katselemaan nuorisotyötä heidän silmin. Nuorten osallisuus on myös yksi tärkeistä nuorisotyön elementeistä, joten opinnäytetyössäni olen tutkinut myös nuorten äänen kuuluvuutta verkkoympäristössä.</p> <p>Nuorten tunne-elämän kehitys on tärkeä osa nuoren kasvua. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kehittää työmuoto tukemaan tyttöjen tunnetyöskentelyä, löytämään omia voimavarojaan ja vahvuuksiaan sekä kehittämään itseluottamusta ja itsetuntemusta. Tunnetyöskentelymenetelmä on muokattu verkkoon istuvaksi Voimaneidot – tunnetyöskentelymallista.</p> <p>Opinnäytetyössäni käy ilmi, kuinka tunnetyöskentelyä toteutetaan verkkoympäristössä käytännössä sekä mihin tuloksiin ylletään, kun ohjaajan sekä nuoren välillä on tekninen väline. Olen tutkinut ohjaajien kokemuksia ja ajatuksia ryhmien ohjaamisesta, sekä koennut tuloksia ryhmiin osallistuneiden kokemuksista. Haastattelujen ja kerättyjen palautteiden pohjalta olemme saaneet hyviä kehitysideoita sekä tuloksia menetelmän toimivuudesta. Pohdin myös työmuodon jalkauttamisen mahdollisuuksia, sekä sen soveltamista eri kohderyhmille.</p> <p>Tunnetyöskentelyn merkitys nuorelle on tärkeää, eikä sen arvo muuttunut vaikka työskentelymenetelmä toteutettiin verkossa. Tuloksista huomaa, että tunne-elämän kehitystä voidaan harjoittaa samoin tuloksin myös verkkoympäristössä, kun tavoitteet pysyvät samoina. Kirjoittaminen korvaa puhumisen, joka antaa tytöille aikaa jäsenellä ajatuksiaan. Tyttöjen ei tarvitse niin sanotusti pelätä omaa ulosantiaan, joka helpottaa keskustelun kulkua. Ohjaajan merkitys ryhmässä on tärkeä, sillä varsinkin alussa ohjaajan tulee kannatella ryhmää, kuitenkin johtamatta sitä. Myös ohjaajalla tulee olla halua ja motivaatioita olla ryhmässä.</p> <p>Omien vahvuuksien ja unelmien tiedostaminen parantavat nuoren hyvinvointia ja itsetuntoa, jonka avulla myös arjenhallinta vahvistuu. Mahdollistamalla ryhmätoimintaa verkon välityksellä, nuori saa osallisuuden ja kuulluksi tulemisen tunteen. Menetelmässä toteutuu aito kohtaaminen sekä ryhmätoiminta.</p>	
Asiasanat Sukupuolisensitiivisyys, verkkonuorisotyö, tyttötyö, tunnetaidot	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Kati Hopiavuori	Number of Pages 35 and 11 appendices
Title Through the layers, beneath the surface	
Supervisor(s) Lea Leminaho & Pirkko Salo	
Subscriber and/or Mentor City of Oulu, The Centre of Youth Affairs, Anneli Koistinen	
Abstract <p>This thesis was set out to develop a new, gender-sensitive youth work model, cooperating with the City of Oulu, Centre of Youth Affairs and the Girls House. Youth work is changing and evolving, new models should be integrated into youth work, according to the needs of the youth. Today online youth work is a large portion of youth work, and its importance is increasing day by day as technology advances. This thesis discusses the possibilities and challenges online youth work faces and also its significance in youth work today. I'm examining the results as a youth instructor, but will also examine the experiences of the youth and try to look at these results through the eyes of the youth. Another important element in youth work is participation, in this thesis I have examined if the youth's voice is really heard through the world wide web.</p> <p>The youth's emotional development is an important part of their growth. The purpose of this thesis was to develop a form of work to support girls' emotional skills, find their own resources and strength, get more self-confidence and self-awareness. Emotional learning methods from the Voimaneidot model, which is based on emotional learning through the ways and means of group activity, have been modified to fit the Internet.</p> <p>The thesis shows how the emotional development work is carried out in a network environment and what results can be accomplished when the instructors are provided with sufficient technical instruments to assist the youth. I have studied the instructors experiences and thoughts about guiding groups, as well as put together the results of group participants' experiences. From interviews and on the basis of the collected feedback, we have received good development ideas and results of these methods. Within this thesis it is also discussed how these methods can be applied to different target groups.</p> <p>The youth's emotional response was high and the value of the process didn't change even after the process was carried out online. From this thesis, we have witnessed, that working in a network environment maintains the same goals and results as when working face to face. The girls have more time to consider their thoughts, when instead of talking they are writing. In this manner they don't have to be frightened of their own demeanour or have the fear of being judged. The instructors remaining part of the group is important, especially in the early stages, when the group needs support to remain together as one. The instructor needs to have motivation and wish to be there, but also be part of the group, not acting as a leader but as a support.</p> <p>To be aware of your dreams and strength, you gain the means of improving your everyday life and well-being. Attending a group activity makes you part of community, where others listen to you and understand you.</p>	
Keywords Gender sensitivity, youth work online, girl work, emotional skills	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 NUORISOTYÖ VERKOSSA	4
2.1 Verkkoperustainen nuorisotyö	6
2.2 Nuorten ääni sosiaalisessa mediassa	7
2.3 Vaarat netissä	9
3 SUKUPUOLISENSITIVIINEN NUORISOTYÖ	10
3.1 Sukupuolen määrittely	11
3.2 Sukupuolisensitiivinen tyttötyö	12
3.3 Tyttötyö nuorisotyössä	14
3.4 Voimaneidot	16
3.5 Tunnetaidot	17
3.6 Voimaantuminen	18
4 LAADULLINEN TUTKIMUS	19
4.1 Aiemmat tutkimukset	20
4.1.1 Upea minä – tyttötyöprojekti (1998-2000)	20
4.1.2 Tyttöjen Talo – verkoston kehittämishanke (2008-2010)	21
4.1.3 Tyttötyön verkosto – hanke (2011-2013)	21
4.2 Teemahaastattelu	22
4.3 Sisällönanalyysi	23
4.4 Yhteenveto – kasvottomuus herättää muita aisteja	24
5 TULOKSET	25
5.1 Mistä kaikki alkoi?	26
5.2 Tyttöjen ajatukset	27
5.2.1 Palaute	28
5.2.2 Haasteet	30
6 MIHIN PÄÄDYTTIIN	31
6.1 Kehittämiskohteet	31
6.2 Tähtipölyä tulevaisuuteen	32
6.3 Pohdintaa	33
LÄHTEET	34
LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Nykypäivän nuorisotyössä merkittävänä teemana on hyödyntää verkkoulottuvuutta työssämme. Tämän päivän nuorisokulttuurissa näkyy vahvasti erilaiset digitaaliset mediat, jatkuvasti uusiutuvilla laitteilla. Kun verkossa toteutettava nuorisotyö on jo iso osa nuorisotyötä, miksemme voisi pilkkoa siitä toimivia menetelmiä myös tyttötyön kentälle. Opinnäytetyöni punaisena lankana kulkee vuonna 2011 julkaistu tunnetyöskentelyn ryhmämalli Voimaneidot, jonka menetelmiä olemme muokanneet verkossa toteutettavaksi.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on yhdistää kaksi nuorisotyön eri menetelmää yhdeksi, toimivaksi menetelmäksi. Tarkastelen tyttötyössä käytettävää tunnetyöskentelymenetelmää ja sen toimivuutta verkossa, pohtien verkon tuottamia haasteita ja mahdollisuuksia. Tutkin työmuodon tuloksellisuutta käyttäen tyttöryhmien palautteita sekä haastatteluja ryhmän jäsenten aidoista toiveista ja odotuksista. Aiheena tutkimuksessani on kiteytettynä: toimiiko tunnetyöskentelymenetelmä yhtä tuloksellisesti verkossa, kuin fyysisessä toimintaryhmässä, tavoitteenaan tyttöjen ja nuorten naisten itsetuntemuksen parantaminen. Tutkimuksestani saadut tulokset tulemme hyödyntämään menetelmän jalkauttamisessa ja kehittämisessä. Tarkoitukseni on myös nostaa esille verkkoperustaisen nuorisotyön merkityksen nykypäivänä, sekä pusertamaan uusia ideoita nuorisotyön kentälle. Tuoreiden ajatusten ääneen kertominen ja kehittäminen voi kantaa siipiä rajattomien mahdollisuuksien.

Tutkimani työmenetelmä pyrkii tavoittamaan entistä enemmän nuoria tutustumalla heidän kulttuuriinsa. Nuorisotyön merkitys kasvaa päivä päivältä, joten on tärkeää painottaa ennaltaehkäisevää työtä nuorten parissa. Aiheen valinta oli minulle luontevaa ja helppoa, sillä oma motivaatio ja innostus tutkia ja kehittää kyseistä aihetta on suuri. On ilo antaa omat panoksensa nuorisotyön kehittämiseen sille kentälle, minne kokee paloa ja motivaatiota. On ilo työskennellä tyttötyön parissa - naisena naiselle.

2 NUORISOTYÖ VERKOSSA

Nuorisobarometrin mukaan vuonna 2013 kaikista 15-29-vuotiaista 89% sanoo käyttävänsä jotain sosiaalista mediaa. Kysymyksessä sosiaalista mediaa eri erikseen määriteltä, mutta esimerkkinä käytettiin muutamaa suosittua palvelua (Facebook, Twitter, Google+). Kysymyksessä ei erikseen määriteltä, kuinka aktiivisesti vastaajat käyttävät sosiaalisen median palveluita; osalle pelkkä tili jossain palvelussa on riittänyt kyllä-vastaukseksi. Tästä huolimatta sosiaalista mediaa voidaan pitää oleellisena osallisuuden muotona nykynuorisolle. (Myllyniemi 2013, 35.)

Jos mietitään sukupolvien välisiä eroja, nähdään jokaisen sukupolven kasvaneen erilaisten tärkeiden tapahtumien aikana, jotka ovat muokanneet sukupolveen kuuluvien ihmisen asemaa ja näkökulmia. Vuonna 1983 vain seitsemän prosenttia kotitalouksista omisti tietokoneen. Vuonna 2004 luku kasvoi 44 prosenttiin, kun lapsiperheissä vastaava luku oli jopa 60 prosenttia. Vuonna 1994 noin 35 prosenttia kouluista tarjosi pääsyn internetiin, kun nykypäivänä jokaisessa koulussa on mahdollisuus internetin käyttöön. Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana nuorisoon on vaikuttanut selkeimmin tietotekniikan, internetin ja muun digitaalisen teknologian kehitys. Tätä sukupolvea voidaan siis nimittää ensimmäisen bittikylvyn saaneeksi sukupolveksi, nettisukupolveksi. (Tapscott 2010, 31.)

Verkon moninainen tarjonta on nykypäivänä nuorille merkittävä ja aikaa vievä kommunikaatioväline. Useat nuoren elämän keskeiset asiat, harrastukset ja ilmiöt tapahtuvat osittain tai jopa täysin verkossa. Nuoriin vaikuttaminen ja nuorten tukeminen on hyvin haastavaa jos nuorten kanssa työskentelevä tai palveluita tarjoava ammattilainen ei koe mielenkiintoa, ymmärrystä tai tietämystä nuoria kohtaan. Kiinnostus ei kuitenkaan tule automaattisesti, vaan verkko tulee hyväksyä ammatillisen työn apuvälineeksi. Verkossa tehtävä nuorisotyö voi tavoittaa jopa 45% 10-14-vuotiaista suomalaisista nuorista. (Marjeta 2011, 30.)

Nuoret käyttävät verkkoa paljon tiedonvälityskanavana, kun erilaiset yhteisöpalvelut, pikaviestiohjelmat, sosiaalinen media ja sähköposti ovat koko ajan nuorten läheisyydessä. Palveluita käytetään lähinnä pitämään yhteyttä ystäviin ja kavereihin. Erityisesti tytöt käyttävät vastaavia palveluja verkossa selkeästi poikia enemmän, mutta yleisesti nykypäivän nuorisokulttuuria tarkastellessa, internetin merkitys nuorille on merkittävä. (Viilomaa 2010, 32.) Nuorisotyön luonnollinen työkenttä tulisi aina olla siellä, missä työn kohde, eli nuoret, ovat. Näin tulisi tapahtua myös internetissä. Nuorisotyön muodot ja menetelmät ovat kehittyneet rinnakkain teknologian kanssa, joten nuorisotyö näkyy verkossa erilaisina palveluina ja sovelluksina. (Sinisalo-Juha & Timonen 2011, 23.) Nuori viettää aikaa verkossa noin seitsemän tuntia päivässä. Netinkäytön ajallinen laskeminen on kuitenkin haasteellista, sillä nuori ei itsekään aina kykene laskemaan ajallisesti verkossa viettämänsä aikaa. Erityisesti, kun netin käyttö puhelimella on yleistynyt. Pääsääntöisesti kaikilla älypuhelimien omaavalla nuorella on myös nettiyhteys puhelimessaan. (Savolainen 2014, 74.)

Pääpointtina verkossa tehdyssä nuorisotyössä on se, että kyseessä on nuorten hyväksi tehty työ toteutettuna verkon välityksellä. Verkko tulisi nähdä yhtä arvokkaana toimintaympäristönä kuin esimerkiksi nuorisotalo, eikä pelkästään työvälineenä. (Huttunen 2014, 17.) Nuorten on kuitenkin hankala hahmottaa, mitä on nuorisotyö verkossa valtakunnallisesti. Nuoret näkevät nuorisotyön verkossa lähinnä nuorisohjaajien Facebook profiileina sekä nuorisotalojen fanisivuina, joissa tiedotetaan toiminnasta ja tapahtumista. Nuorille nuorisotilan toimiminen verkossa on vaikea nähdä käytännössä. Ainoastaan verkkopelaaminen, kysymys-vastauspalstat ja Facebookin aktiivinen käyttö työvälineenä tuntuisi nuorille toimivana verkkonuorisotyön menetelmänä. Nuorisohjaajan todellista läsnäoloa toivottiin Facebookiin. Tällä tarkoitettiin lähinnä palvelun käyttöä muuhunkin kuin pelkästään markkinointiin. Näkyväksi toiminnaksi nähtiin esimerkiksi ohjaajalähtöiset keskustelut, nuorten päivitysten ja kuvien kommentointi sekä ylipäättään nuorisotyöntekijän tavoitettavuus Facebookissa, erityisesti sinä aikana, kun nuorisotalo on suljettu. (Savolainen 2014, 75.)

Verkossa toteutettua nuorisotyötä on tehty lähinnä aikuisten omista aloitteista, mutta tärkeää on nähdä, miten itse nuoret kokevat nuorisotyön verkossa. Jos menemme nuorten luokse, täytyy meidän mennä nuorten ehdoilla.

2.1 Verkkoperustainen nuorisotyö

Nykypäivänä verkossa toimitaan monella eri alalla. Kuitenkin voidaan pohtia, onko kaikki nuoriin liittyvä verkkotyö verkkoperustaista nuorisotyötä, tai mikä oikeastaan lasketaan verkkoperustaiseksi nuorisotyöksi. Verkossa tehtävä nuorisotyö mielletään monesti hyvin erilaiseksi lähtökohdiltaan, mutta todellisuudessa verkkoperustaisen nuorisotyön lähtökohdat ovat samat kuin perinteisen nuorisotyön. Toki nuoren kohtaaminen on verkossa erilaista, mutta nuoren kasvun tukeminen on mahdollista, vaikka nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä onkin tekninen väline ja verkko. Nykypäivänä verkon välityksellä voidaan tavoittaa eri tukimuotoja, esimerkiksi terveydenhoitajat, sosiaalityöntekijät ja jopa poliisit käyttävät verkkoa tukemaan ja kohtamaan nuoria.

Nuorisotyön tavoitteena on vaikuttaa muu muassa nuorten ymmärrykseen, arvostukseen, toimintaan, tietoihin ja taitoihin. Tavoitteen saavuttamisen luonne voi olla pitkäjänteistä, nuoren rohkaisemista, tai toisaalta lyhytkestoista ohjaamista tässä ja nyt. Päämääränä on pysyvä muutos, joka tapahtuu joko sisäisesti pieninä muutoksen askelina kasvun mukana tai ulkoisina, välittömästi havaittuina tuloksina. Nuorisotyöhön liitetty oppiminen voi olla elämän mielekkyyden löytämistä turvallisessa ympäristössä. (Nieminen 2007, 28.)

Nuorisotyötä verkossa voidaan kuvata useilla eri tavoilla: *verkkoperustainen nuorisotyö*, *verkkonuorisotyö*, *virtuaalinen nuorisotyö*, *verkkokeskustelu* tai *tietokonevälitteinen nuorisotyö*. Vuonna 2011 julkaistiin teos Sähkö ilmassa – Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön, jossa verkossa tehtävästä nuorisotyöstä päädyttiin käyttämään termiä *verkkoperustainen nuorisotyö*. Verkkoperustainen nuorisotyö on siis verkossa tehtävää kohtaavaa nuorisotyötä, jonka tilana, alustana ja välineenä hyödynnetään sosiaalisen median yhteisöjä ja palveluja. (Merikivi ym. 2011, 23.)

Vaikka nuoria kohdataan verkossa samoin periaattein kuin esimerkiksi nuorisotalolla kasvotusten, liittyy verkkoperustaiseen nuorisotyöhön myös muutamia erityispiirteitä. Verkossa nuoria voi olla vaivattomampi tavoittaa, sillä sekä nuori, että nuorisotyöntekijä voivat toimia verkossa ajankohdasta ja paikasta riippumatta. Verkossa toimiminen vaikuttaa myös vuorovaikutukseen, sillä verkko tarjoaa mahdollisuuden keskus-

tella myös anonyymisti, eli nimettömästi. Tämä laskee nuoren kynnystä osallistua. (Kaivosoja, Seppälä, Pulkkinen, Pasanen 2014, 18.) Verkon kautta on myös mahdollista kohdata nuoria, joita ei perinteisessä nuorisotalotoiminnassa kohtaisi.

Vaikka verkkonuurisotyöhön liittyy paljon etuja, ei se kuitenkaan korvaa tai sulje kasvokkain tehtyä, perinteistä nuorisotyötä. Verkkotyö on yksi nuorisotyön muoto muiden joukossa tehdä nuorisotyötä. (Kaivosoja ym. 2014, 18.) Nuorten kanssa työskentelevien tulisi omaksua verkko yhdeksi työkentäksi.

2.2 Nuorten ääni sosiaalisessa mediassa

Osallistuminen tarkoittaa käytännössä yksilön mahdollisuutta vaikuttaa häntä koskeviin päätöksentekoihin. Toisaalta nuorten osallisuudesta voidaan puhua vasta, kun nuori on henkilökohtaisesti kokenut voivansa vaikuttaa, hän on tullut kuulluksi ja hän on voinut muuttaa asioita itseään laajemmassa kokonaisuudessa. Verkkoperustaisen nuorisotyön kehittämisessä onkin pyritty siihen, että verkkotyö tehtäisiin nuoren omilla ehdoilla. (Marjeta 2011, 33.) Kaikki verkossa järjestettävien palveluiden osallistuminen tapahtuu aina nuorten aloitteesta, kuten esimerkiksi puheenaiheet. Tärkeänä edellytyksenä palvelujen onnistumiseen liittyen on nuorten omista lähtökohdista lähteminen ja vastavuoroisuus keskusteluissa. (Kaivosoja ym. 2014, 18.)

Nuurisotyön yksi funktio on valmentaa nuoria vaikuttamaan heitä koskeviin päätöksentekoihin. Tässä merkittävässä osassa on nuorten kasvattaminen medialukutaitoisiksi. Yksi helppo kanava nuorille on sosiaalinen media, jonka kautta heillä on mahdollisuus vaikuttaa. Huomioon on kuitenkin otettava kanava, jonka kautta vaikuttaminen pyritään toteuttamaan ja saamaan eteenpäin. (Merikivi ym. 2011, 32.) Nettisukupolvi on kuitenkin vanhempaa sukupolvea edellä, kun puhutaan digitaalisten laitteiden käytöstä. Vaikka käytännössä nuoret osaavat käyttää teknologisia laitteita vanhempaa sukupolvea paremmin, on aikuisten vastuulla tutustua ja ottaa selvää palveluista joita nuori verkossa käyttää. Aikuisten tulee siis toteuttaa mediakasvatusta nuorten järkevän verkon käytön turvaamiseksi.

Verkkoympäristö on muuttanut käsitystä osallisuudesta sekä siitä, miten verkossa tulee toimia. Jotta näkisimme miten nuorten keskinäistä vuorovaikutusta voitaisiin tukea nuorisotyöllisin tavoin, tulisi meidän irtautua aikuisten hallinnoimista rakenteista ja pohtia, kuinka verkko kyseenalaistaa aiemmat osallisuuden toimintamuodot. Näin verkko tarjoaa meille uusia osallisuuden muotoja. (Kiilakoski & Taiponen 2011, 75-76.) Nuorten osallisuuden parantaminen on yksi nuorisotyön tärkeistä elementeistä, jota tulee toteuttaa jokaisessa nuorisotyön toimintaympäristöissä, joihin kuuluu myös verkkoympäristö.

Nykypäivän nuorisokulttuurille on tyypillistä hyödyntää verkon moninaisia käyttömahdollisuuksia. Verkossa nuori voi seurata monipuolisesti nuorisokulttuuria, esimerkiksi lukemalla aktiivisesti kuuluisien henkilöiden kotisivuja ja osallistua aktiivisesti kirjoittamalla mielipiteitään tai julkaisemalla kuviaan. Ystävöverkostojen osana eläminen on arkipäivää sosiaalisessa mediassa, kun ystävien kanssa voi keskustella reaaliajassa. Tämän vuoksi nuoren voi olla vaikea ymmärtää, miksi vanhemmat haluavat tämän lähtevän ulos kavereidensa kanssa, kun todellisuudessa nuori kokee jo olevansa sosiaalinen ja aktiivinen toimija. (Marjeta 2011, 29-30.) Nuorten luonnollinen suhde sosiaaliseen mediaan ja teknologiaan on tänä päivänä hämmästyttävä. Kun nuori haluaa oppia, ymmärtää tai keskustella ystävien kanssa, menevät he vaistomaisesti ensimmäisenä internettiin. Yhä nuoremmat pelaavat teknologialla ja käyttävät digitaalisia laitteita taitavasti. (Tapscott 2010, 23-24.) Tämä tuottaa kuitenkin myös haasteita nuorten järkevään verkon hyödyntämiseen; kuinka aikuiset voivat opastaa nuoria sellaiseen maailmaan, mistä nuoret tietävät aikuisia enemmän.

Ihmisillä on tapana kyseenalaistaa asioita, joita he eivät ymmärrä. Näin on tapahtunut myös kovaa vauhtia muuttuneen nuorisokulttuuria ja –mediaa kohtaan. Uudella sukupolvella on uudet, erilaiset arvot ja sen ymmärrys uutta mediaa ja teknologiaa kohtaan on laajempi kuin vanhemmalla sukupolvella. Kyseessä on siis sukupolvien välinen kuilu. Vanhemman sukupolven epävarmuus ja hämmennys näkyy esimerkiksi artikkeleina ja tv-ohjelmina, joissa kritisoidaan nettisukupolven kulttuuria. Moni kritiikki perustuu epäluuloon ja epävarmuuteen, ehkä jopa pelkoon jota vanhemmat sukupolvet tuntevat. Pelko on toisaalta hyvinkin ymmärrettävää, sillä internet on voimakas väline, jolla yhteiskuntaa ja eri auktoriteetteja voidaan ravistella tai jopa kaataa. Uuden pelko on luonnollista. (Tapscott 2010, 20.)

Vanhemmalla sukupolvella on kuitenkin myös mahdollisuus oppia nettisukupolvelta. Nettisukupolvi voi näyttää, kuinka varautua tulevaisuuteen ja sen mahdollistamaan sosiaaliseen kehitykseen.

2.3 Vaarat netissä

Netti muovaa verkkonurisyön ympäristöä uusiksi ja tässä muuttuneessa ympäristössä tulisi pystyä toimimaan. Kyseessä on tavallaan teknologinen maailma, jossa ihmiset ja koneet vaikuttavat toisiinsa. Nuorisotyön tarkoituksena on huolehtia nuoren hyvinvoinnista ja tämän terveestä suhteesta ihmisiin sekä häntä ympäröivään yhteiskuntaan. Netti on niin iso osa nuoren arkea, että nuoren oma identiteetti voi määrittyä teknologian kautta. Nuoren maailma muotoutuu siis teknologian välittämänä ja tämä tulisi huomioida verkkoperustaista nuorisotyötä tehdessä. (Kiilakoski 2014, 42.)

Se, mitä nuori kirjoittaa tai julkaisee verkossa vaikuttaa muiden ihmisten mielipiteeseen hänestä netin ulkopuolella (Kiilakoski 2014, 42). Nuoret jakavat hyvinkin henkilökohtaisia tietoja sosiaalisissa verkostoissa vaarantaen näin yksityisyytensä, joka voi vaikuttaa negatiivisesti tulevaisuudessa. Nuorten tulisi ymmärtää, että tänä päivänä jakamansa kuvat tai tiedot voivat jäädä nettiin pysyvästi. (Tapscott 2010, 20.)

Nettisukupolven ulottuvilla on työkalu, jonka he voivat muokata olemaan heidän tahtonsa mukainen. Media tekee mitä käsemme ja taipuu tahtomme mukaan. Internetiä käytetään hyväksi suunnitellessa pahoja tekoja, luodessaan uutta maailmaa huiman lukumääränsä ja rajattoman mielensä kautta. Osaavatko nettisukupolven jäsenet käsitellä internetin pimeää puolta hajottamatta jo rakennettua. Kuten myös vanhempan, myös uuteen nettisukupolveen kuuluu kaikenlaisia ihmisiä. Kuitenkin suuri osa heistä toivoo rauhaa ja rakkautta, tuomitsee rasismia, seksismia ja muut entisaikojen pahat jäänteet. Tulee muistaa, että maailmassa on enemmän hyvää kuin paha. Tulevaisuus ei tapahdu itsekseen, vaan se luodaan. Nämä tulevaisuuden luojat ovat nykynuoria, nettisukupolven jäseniä ja tämä sukupolvi antaa puheenvuoron jokaiselle idealle ja horjuttaa vanhoja rakenteita, joista puretaan ja rakennetaan uusi, parempi

maailma. Meidän tulee antaa sille vain mahdollisuus, antaa heidän jakaa luomaansa vaurautta. Voimme jakaa vallan kiitollisina tai tarrautua vanhaan. (Tapscott 2010, 333-334.)

3 SUKUPUOLISENSITIVIINEN NUORISOTYÖ

Sukupuolisensitiivisellä lähestymistavalla tarkoitetaan sukupuolen vaikutuksen tunnistamista ihmisen elämään ja hänen tekemiinsä ratkaisuihinsa. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole vahvistaa kullekin sukupuolelle luontaisina pidettyjä käyttäytymismalleja, vaan ennemminkin tehdä niitä näkyvämmäksi. Sukupuolisensitiivisyys viittaakin lähinnä siihen, että tiedostetaan odotukset joita yhteiskunta kohdistaa miehiin ja naisiin. Tunnistamalla nämä odotukset, voidaan muokata moninaisuutta molemmille sukupuolelle sallivampaan suuntaan. (Punnonen 2007, 521.)

Sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä tulisi kiinnittää huomiota siihen, kuinka pojat ja tytöt kokevat erilaiset tapahtumat ja ilmiöt oman sukupuolensa kautta, sekä toisaalta myös miten he kokevat ne samalla tavalla. Tyttöihin ja poikiin suhtaudutaan eri tavoin jo syntymästä lähtien, joten myös heidän toimintaansa katsellaan osittain erilaisin silmin. Sukupuolisensitiivisen työn pyrkimyksenä on purkaa sukupuolen mukaisesti kahtiajakautunutta maailmaa ja sen keskeisenä ajatuksena on kannustaa tyttöjä ja poikia, miehiä ja naisia olemaan oma itsensä ja olla tasavertaisessa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Punnonen 2007, 522.)

Nuorisotyön kentällä sukupuolisensitiivisen työtteen käyttöönotto voi tuntua hämmentävältä, mutta parhaimmillaan uusien näkemysten hyväksyminen voi kehittää moniammatillisia työmenetelmiä. Uudet työtavat tulee kuitenkin omaksua paneutumalla sukupuolisensitiiviseen työmuotoon, sekä pohtia sen tarpeellisuutta omalla nuorisotyön kentällä. Nuorisotyö toteutuu aina nuorisotyöntekijän sekä nuoren välillä. Kyseessä ei siis ole pelkkä tyttö- tai poikatyö, vaan nuoren kasvun tukeminen ja toiminnan mahdollistaminen sille alueelle missä nuori haluaa toimia, sukupuolesta huolimatta.

3.1 Sukupuolen määrittely

Syntyessämme meistä ei voi nähdä muita ominaisuuksia, kuin sen, olemmeko poikia vai tyttöjä. Jopa ennen lapsen syntymää voidaan ultraääni- tai kromosomitutkimuksien avulla selvittää onko lapsi tyttö vai poika. Koska vanhemmilla on jo ennen lapsen syntymää mielikuva tytöistä ja pojista, suhtautuvat he lapseen tietynlaisin ajatuksin. (Aalberg & Siimes 1999, 107.) Mikään ominaisuus ei ole yhtä merkittävä kuin sukupuoli. Se on vahvin ja ensimmäinen vaikutelma jonka teemme toisiimme. Jopa äidin ja vastasyntyneen lapsen ensimmäinen kohtaaminen muuttaa äidin suhtautumista lapseen. Poikavauvaa kuvaillaan isoksi, potraksi pojaksi, kun tyttövauvat ovat pieniä, suloisia prinsessoja. Suhtautuminen ja odotukset voimistuvat lapsen kasvaessa erityisesti tyttöjen kohdalla, sillä pikkutyöt joutuvat opettelemaan syömään itsenäisesti aikaisemmin, eivätkä vanhemmat auta heitä esimerkiksi pukemisessa. Toisin sanoen, tyteiltä odotetaan tunnollisuutta jo vauvaiässä. (Marklund & Snickare 2005, 11.)

Kun ihmistä katsotaan biologisesta näkökulmasta, kehittyy tälle perinnön määräämänä sisäiset ja ulkoiset sukupuolen tunnusmerkit. Näihin tunnusmerkkeihin vaikuttavat kromosomit ja hormonit. (Hyypä 1995, 39-45.) Nuoren sukupuolinen ja seksuaalinen kypsyminen alkaa murrosiässä. Tyttöjen ja poikien kehityksen tahdilla on eroja, mutta yhteisesti sekä tytöt että pojat sopeutuvat psykologisesti näihin ulkoisiin, että sisäisiin muutoksiin. Nuoruusikää kuvataan eräänlaisen yksilöitymisvaiheena. (Aalberg ym. 1999, 15.) Nuoren psykologiseen kehitykseen liitetään kaksi eri kehitysaluetta: älyllinen kehitys ja tunne-elämän kehitys. Nuori on hyvin tietoinen itsestään sekä ymmärtää ympäristöään paremmin. (Aalberg ym. 1999, 113.)

Sukupuoliin liitetään usein stereotypioita, joilla tarkoitetaan tietynlaisia mielikuvia, jotka luonnehtivat miehen ja naisen roolia. Vastaava luokittelu on nyky-yhteiskunnassamme niin yleinen ja voimakas, että verrattaessa naista ja miestä, käytetään termiä ”vastakkainen sukupuoli”. (Hyypä 1995, 19.) Vastaava näkemys sukupuolen kahtia jakamisesta jättää ulkopuolelle esimerkiksi intersukupuoliset henkilöt. Intersukupuolella tarkoitetaan henkilöä, jonka sukupuolta ei voida määrittää sukupuoliominaisuuksien kautta. (Teräs 2014.)

Yhteiskunnan vaikutus sukupuolen kehitykseen on nuoren elämässä merkittävä. Nuoren persoonallisuuteen ja seksuaalisuuteen vaikuttaa muu muassa omien vanhempien näyttämä esimerkki. Nöyryyttämisen, alistamisen tai toisaalta kunnioittamisen ja arvostamisen osoittaminen toistuu helposti seuraavassa sukupolvessa. Nuoren miehisuus tai naiseus kehittyy kokemuksen mukaan. (Aalberg ym. 1999, 107.)

Sukupuoleen vaikuttaa myös ihmisten maailmankuva. Biologian lisäksi ihmisen kulttuuriset näkemykset sukupuolesta määrittelevät sen, ettei biologialla pystytä täysin selittämään kaikkea miehisyyteen ja naiseuteen liittyviä asioita. Mieheksi tai naiseksi tullaan, ei synnytä. Nykypäivänä myös sukupuoleen kasvattaminen on tapa, jota emme välttämättä tiedosta. (Teräs 2014.)

Heti lapsen syntymän jälkeen tyttö- tai poikavauvaan suhtaudutaan erilailla ja heiltä odotetaan erilaista käyttäytymistä. Kuitenkaan yksilötasolla tytön tai pojan käyttäytymistä ei voida määritellä tyttömäiseksi tai poikamäiseksi. Vaikka tytöt ja pojat käyttäytyvätkin erilailla, on käytöksen syitä mahdotonta selittää. Syiksi on pohdittu perimän, ympäristön tai vanhempien mielikuvien tuottamia käytösmalleja. (Aalberg ym. 1999, 107-108.)

3.2 Sukupuolisensitiivinen tyttötyö

Tyttötyöllä ei tarkoiteta tasa-arvotyötä, mutta sen sijaan tyttötyö voi olla tasa-arvokysymys ja – resurssi, väline toiminnan kehittämiseen (Nitovuori 2004,19). Tyttötyö on osa nuorisotyötä, mutta samalla naiseen kohdistuvaa työtä. Sen kohde on iältään nuori sekä naispuolinen, sillä nuorisotyön perinteinen kohde on ollut pojat. Nuorisotyöllä on aikaisemmin tarkoitettu poikien kanssa tehtävää työtä. (Nitovuori 2004, 9.) Vaikka tyttöjen kävijämäärä nuorisotaloilla on selkeästi pienempi kuin poikien, kulkevat he tiloilla yleensä porukoissa. Ystävien merkitys on tässä iässä tytöille suuri ja samaa sukupuolta olevien ystävien kanssa tytöt muodostavat omaa identiteettiään ja näkevät uusia, erilaisia tapoja toimia.

Vielä nykyäänkin perinteinen kunnissa toteutettava nuorisotyö tavoittaa paremmin poikia, kuin tyttöjä. Nuorisotaloilla kävijöistä vain noin 25% on tyttöjä, jolloin heidän roolinsa on yleensä passiivinen, sivustakatsojan tai –seuraajan rooli, joka voi näyttää kehykseltä verrattuna poikien aktiiviseen tekemiseen. Vastaavanlainen rooli ei tue tyttöjen kasvua omannäköisiksi naisiksi eikä nosta tyttöyden arvostusta (Airaksinen 2012, 7.) Siksi tytöille tarjotaan oma tila Tyttöjen Taloilla, missä tytöt voivat olla omina itsenään ja missä itse tyttöys on niin sanotusti keskiössä. Tyttöryhmissä toimiminen tukee tyttöjen aikuistumista ja naiseutta määrittelemättä naiseudelle ja tyttöydelle tietynlaista muuttia. Sukupuolen eriyttäminen osaksi toimintaa voi toimia nimenomaan tasa-arvoa edistävänä toimintana, joka on kehittyvä kasvatuksen ja nuorisotyön väline. Sukupuolen eriyttäminen ei kuitenkaan ole tyttötyön ainoa ilmiö, vaan vaatii monimuotoisempaa toimintaa toteutuakseen tasa-arvoa edistävänä. (Nitovuori 2004, 11-12.)

Vaikka Suomi nähdään monessakin eri mielessä tasa-arvon mallimaana, vielä tänäkin päivänä näkee eroja miesten ja naisten välillä esimerkiksi työmarkkinoilla ja koulumaailmassa. Sukupuolensa vuoksi myös tytöt ovat alttiimpia hyväksikäytölle ja epäoikeudenmukaisuudelle kohtelulle. Myös tytöillä on oikeus nauttia ihmisoikeuksista ilman syrjintää tai epäoikeudenmukaisuutta. (Puhakainen 2004, 11-12.) Ihmissyyden kunnioittaminen on yleismaailmallinen arvo. Ihmisoikeusnormisto on selkeästi länsimainen luomus, joka näkyy ei-länsimaisten kulttuurien omien periaatteiden hyväksymisen haittana. Ihmisillä on velvollisuuksia toisiaan kohtaan, joka takaa yleisen hyvinvoinnin yhteisöissä. Vapaus, rauha ja erityisesti tasa-arvo nähdään hyvänä perustana elämälle ja ihmisarvoisen elämän turvaamiseksi näitä tulee ylläpitää. (Puhakainen 2004, 7.) Tyttötyö pyrkii kehittämään toimintaa tasa-arvon epäkohtien poistamiseen. Nuorten naisten kautta tyttötyöllä on mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnan tulevaisuuteen ja sen arvoihin. Tasa-arvokasvatus on tärkeää sekä tyttöjen, että poikien kanssa työskennellessä.

Suomessa ensimmäisenä tyttötyötä on tehty jo 1930-luvulla Lotta Svärd –järjestön toteuttamana, kun toimintaa järjestettiin sota-aikana pikkulotille ja lottatyöille. Sittemmin tyttötyötä on toteutettu muu muassa Suomen Partiolaiset, seurakunnat ja Settlementiliitto. Vuonna 1970-luvulla nuorisotyössä näkyivät erilaiset tyttö- ja poika-

kerhot, jotka karsiutuivat nuorisotyöstä erilaisten tasa-arvoideologioiden myötä. (Nitovuori 2004, 11.)

Sukupuolisensitiivisellä tyttötyöllä tarkoitetaan tyttöjen erityispiirteiden ja – ongelmien tiedostamista. Tavoitteena on kuitenkin myös auttaa ymmärtämään vastakkaisen sukupuolen ominaisuuksia ja tuoda myös tälle arvostusta. Sukupuoli ei ole pelkkää biologiaa. Merkityksellistä on myös tiedostaa naiseuden historia, siihen liittyvät myytit, sekä naisen kehitys ja merkitys osana yhteiskuntaa. Sukupuolisensitiiviseen näkökulmaan liitetään myös näkemykset sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuksista. Seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset ovat tytöille monitasoisia, sillä usein heille keho symboloi koko minuutta. (Nitovuori 2004, 45.)

Tyttöjen roolia internetissä ei ole tutkittu Suomessa paljoa, vaikka nykypäivän mediatilat mahdollistavat tytöille erilaisia toiminta-alueita. Kuitenkin sukupuolen ja seksuaalisuuden rakentuminen on ollut esillä feministisistä lähtökohdista esimerkiksi sanoma- ja aikakauslehdissä, televisiomainonnassa ja elokuvissa sekä pornografiassa. Mediassa näkyvää sukupuolikäsitystä on käytetty osana sosiologisen tyttötutkimuksen tutkimuksissa. Siitä huolimatta verkossa kohdataan vielä tänäkin päivänä vahvoja, juurrutettuja sukupuoliesityksiä, mutta nyt myös tytöillä on mahdollisuus osallistua kulttuurisesti vakiintuneiden käsitysten uusimiseen tyttöydestä ja naiseudesta. Uusia käsityksiä luodaan kyseenalaistamalla ja toimimalla omista lähtökohdista käsin. (Laukkanen 2007, 14-15.)

3.3 Tyttötyö nuorisotyössä

Avoimen nuorisotoiminnan tarkoituksena on luoda vapaaehtoisuuteen perustuen toimintaa, joka ei luo nuoriin minkäänlaisia odotuksia tai vaatimuksia. Vastaava ryhmätoiminta on loistava mahdollisuus nuorelle harjoitella vaikuttamista ja osallistumista. Toimintaan osallistuminen on nuoren omien halujen mukaista. Samoin kuin nuorisotyö, tyttötyö on matalan kynnyksen toimintaa ja väylä muihin tyttötyön toimintoihin, kuten vuorovaikutteisiin tyttöryhmiin tai yksilöohjaukseen. Avoin toiminta tarjoaa tytölle mahdollisuuden olla osana turvallista yhteisöä, jossa jäsenet ovat saman henkisiä. Avointa toimintaa pidetään tyttötyön sydämenä, sillä siihen liitetään perinteisesti aja-

tus luovuudesta ja toiminnan vapaudesta. (Mulari 2012, 25-26.) Tänä päivänä tekemämme nuorisotyön ja – kasvatuskeinojen rinnalle tarvitaan myös uusia työmenetelmiä. Tyttöjen ei tarvitse olla ongelmallisia, jotta he tulisivat huomatuksi. Tyttöys ei ole enää sitä, mitä se oli muutama vuosikymmen sitten, jolloin työnkin on muututtava tyttötyön nousun myötä. (Nitovuori 2004, 10-11.)

Veronika Honkasalo on tutkinut kirjassaan *Tyttöjen kesken – Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä* muun muassa tyttöjen osallistumattomuutta. Kyseisen tutkimuksensa hän on keskittänyt nimenomaan hiljattain Suomeen muuttaneille tytöille, mutta tyttöjen rekrytointi tytöille suunnattuun nuorisotoimintaan on yksi suurimmista haasteista, Suomen nuorisotyössä yleensäkin. Tutkimuksessaan hän on haastatellut useita nuorisotyöntekijöitä. Tyttöjen osallistumattomuus on asia, jonka edessä on koettu neuvottomuutta. Esille nostetaan kuitenkin myös, ettei vastaavaa osallistumattomuutta ole huomattu tai nostettu esille poikien kohdalla. (Honkasalo 2011, 87.) Tyttöjen tavoittaminen vaatii työntekijältä tietynlaista avoimuutta. Toimintaa markkinoidessa tulee huomioida kohderyhmä ja reitti tyttöjen tavoittamiseksi. (Mulari 2012, 28.)

Nuorisotyö on vielä tänäänkin hyvin naisvaltainen ala. Sukupuolijakaumaan ei pystytä vaikuttamaan, eikä siihen ole aina tarvekaan. Tyttöjen kanssa työskennellessä tärkeää on tiedostaa oma rooli ohjaajana, sekä tunnistaa millaista esimerkkiä lapsille ja nuorille välittää. Katse tulee siis olla omassa itsessään, sillä roolimallivaikutus on usein hyvin merkittävä. Tyttötyötä tehdessä tulee ohjaajallakin olla valmiudet kyseenalaistaa erilaiset mallit, stereotyypit ja ennakkoluulot esimerkiksi ”naisten- ja miesten” töistä. Sukupuoliherkkää nuorisotyötä toteuttaessa ohjaajan tulee myös tiedostaa tyttöjen ja poikien kasvun yhteiskunnallisiin ehtoihin. Ohjaajan omaan työntekoon heijastuu hänen oma näkemyksensä yhteiskunnallisesta sukupuolesta. Vakiintuneiden roolien, perinteiden ja asenteiden kyseenalaistava ohjaaja on parhaimmillaan tasa-arvoa edistävä esikuva, sukupuolesta riippumatta. (Nitovuori 2004, 21-22.)

Tasa-arvokasvatus on vakiintunut osa nuorisotyötä, mutta sitä ei voida pitää itsensä selvyytenä. Yleiset ennakkoluulot, stereotyypit ja mallit tulee kyseenalaistaa niin, että sukupuolisensitiivinen työ nuorisotyössä kuvaa herkkyyttä nuorten keskinäisille

eroille, mutta säilyttää jokaisen yksilön arvon ja merkityksen toiminnan ”asiakkaana” eroista huolimatta. (Nitovuori 2004, 20.)

3.4 Voimaneidot

Nuoren ihmisen mieli kuohuu erilaisia tunteita. Tunteet näkyvät nuoren käyttäytymisessä, kun hän pyrkii jäsentelemään ja käsittelemään tunteitaan mielessään. Nuoren fyysinen kasvu voi myös aiheuttaa epäluuloisuutta, eikä nuori välttämättä löydä sanoja kuvaamaan tunteitaan. Tunneviestinnän ja tunteiden tunnistamisen merkitys kasvaa nuoren mukana ja ovat merkittäviä nuoren hyvinvoinnin kannalta. (Erkko & Hannukkala 2013, 79.) Niinpä nuoret tarvitsevat enemmän keinoja ja opastusta omien rajojensa ilmaisuun. Terveystiedon opettaja, sekä pari- ja seksuaaliterapeutti Mari Lankinen on luonut Voimaneidot – ryhmämallin tukemaan tyttöjen tunnekehitystä.

Voimaneidot – mallissa tavoitteena on harjoitella tyttöjen oman tahdon ja voiman haltuunottoa. Mallissa tuetaan tyttöjä löytämään tiensä omaan luovuuteensa, tahtoonsa sekä naiseutensa ytimeen. (Lankinen 2011, 10.) Ryhmässä korostuu voimavarakeskeisyys, jolla tarkoitetaan tyttöjen mahdollisuutta hyödyntää omia, sekä muiden ryhmäläisten elämäkokemuksia ryhmän työskentelyssä. Työille tarjotaan kuulluksi tulemisen kokemuksia sekä tukea naiseksi kasvamisessa. Ohjaajan rooli sekä myönteinen ajattelutapa on merkittävässä osassa tytöille, sillä hänen roolinsa naisena toimii ryhmän jäsenille eräänlaisena naiseuden kuvana ja peilinä. (Lankinen 2011, 51.)

Tunteiden tunnistaminen, nimeäminen, haltuunotto sekä ilmaisu toimivat läpileikkävänä pääperiaatteena Voimaneito – ryhmien työskentelyssä. Mitä selkeämpi tietoisuus omista tunteista, sitä vahvemmin ihmisen oma alkuvoima ja elämän idea vapautuvat. Toisin sanoen, mitä tietoisempi olet tunteistasi ja itsestäsi, sitä vapautuneemmin tulet omaksi itsekseksi. (Lankinen 2011, 16-17.) Omien tunteiden tunnistamiseen ja oman itsensä voimakkaampaan tiedostamiseen käytetään muu muassa itseilmaisun harjoituksia. Ryhmässä pohditaan muu muassa omaa olemusta, millaisia eri puolia minussa on, mitkä ovat vahvuuksiani, miten ilmaisen tahtoni ja miten otan vastaan toisen ihmisen suuttumuksen. (Lankinen 2011, 9.) Itsetuntemus voi löytyä siis ryhmäkokemuksen myötä, eläytymällä muiden jakamiin asioihin.

Voimaneidot – malli on hyvin sovellettavissa eri-ikäisille tai erilaisen taustan omaaville nuorille. Käytännössä ohjaaja voi hyödyntää mallia omien vahvuusalueiden sekä ryhmän tarpeiden mukaisesti. Vaikka Voimaneidot on kehitetty osaksi nuorisotyötä ja erityisesti sukupuolisensitiivistä tyttötyötä varten, mallia on myös sovellettu käytettäväksi ikääntyville, sekä kehitetty käytettäväksi myös pojille.

3.5 Tunnetaidot

Tunteet ovat ihmisen toiminnalle erittäin tärkeitä; ne ohjaavat meitä toimimaan erilaisissa tilanteissa ja auttavat selviämään tulevista tapahtumista. Tunnetaidot ovat ihmiselle merkittäviä jo syntymästä lähtien ja niitä on vahvistettava koko elämän ajan. (Erkko & Hannukkala 2013, 75.)

Tunnetaidot ovat merkittäviä myös ihmisen hyvinvoinnille. Nuorille yksilölle aikuisen malli on tärkeä, kun hän harjoittelee tunnetaitoja, sillä nuoret oppivat jäljittelemällä ja samaistuvat aikuisen esimerkkiin vuorovaikutustilanteissa. (Erkko ym. 2013, 75.) Nuori sosiaalistuu ympärillään olevan yhteisön jäseneksi (Uusitalo 2004, 37). Yksilön identiteetti kehittyy ollessaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, jolloin ympäristön muuttuessa ihmisen tietynlaista identiteettiä ei voida nähdä koskaan täysin saavutettuna (Uusitalo 2004, 29). Vaikka nuori peilaa aikuisen näyttämää mallia itseensä, kasvaa jokaisen yksilön identiteetti omien arvojen mukaisesti.

Nuoret tarvitsevat aikuisen tuomaa turvallisuutta omien tunteiden käsittelyssä, jotta he oppivat käsittelemään tunnetaitojaan. Tunnetaidoilla on tärkeä rooli myös nuoren itsetuntemuksessa. Kun nuori osaa kertoa itsestään ja ajatuksistaan, on hänellä paremmat edellytykset ihmissuhteissa ja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. (Erkko ym. 2013, 75)

Toimiva yhteys omiin tunteisiin muodostuu tunteiden tunnistamisesta, sanoittamisesta ja niiden ilmaisemisesta rakentavasti. Tunnetaitavuus vapauttaa ja lisää energiaa, vähentää stressiä ja auttaa huolehtimaan hyvinvoinnista. Tunteiden tukahduttaminen ja torjuminen taas lisää masennusta ja altistaa negatiiviseen käyttäytymiseen. Tunne

purkautuu suoraan käyttäytymiseen ja johtaa yksilön toimintaan. Oma kyky ilmaista ja sanoittaa omia tunteita auttaa käyttäytymisen säätelyssä. (Erkko ym. 2013, 77)

3.6 Voimaantuminen

Voimaantuminen on henkilökohtainen ja yksilöllinen prosessi tai tapahtumasarja, eikä voimaa voi antaa toiselle tai pakottaa tätä voimaantumaan, sillä voimaantuminen on lähtöisin henkilöstä itsestään. Se on yksi mielen hyvinvoinnin voimavaroista. Silti voimaantumiseen voi vaikuttaa; toiset ihmiset, olosuhteet ja sosiaaliset rakenteet voivat muuttaa yksilön ajatusta omasta itsestään. Vallitseva ilmapiiri muuttuu ympäristön muuttuessa, jolloin myös voimaantuminen voi olla eri ympäristöissä eritasoista. Ympäröivän ilmapiirin tulee olla turvallinen, ennakkoluuloton ja avoin, jotta voimaantuminen on mahdollista. Siksi voimaantuneisuus voikin vaihdella eri elämäntilanteissa. Voimaantumisen eri tasoja ei voida selkeästi määrittää, eikä siihen liity yhtenäistä, kaikkia ihmisiä samalla tavalla koskevia tekijöitä tai syy-seuraus suhteita. (Siitonen 1999, 117-118.)

Voimaantumista voidaan siis tukea hienovaraisin ottein. Esimerkiksi tyttötyössä tyttöjä tuetaan, kannustetaan ja motivoidaan niillä toimenpiteillä, jotka mahdollistavat ja edesauttavat yksilön omaa voimaantumista. Menetelmät, jotka tukevan nuoren luovuutta voivat liittyä muu muassa vertaisryhmissä saatuihin kokemuksiin, ympäristön tunnelmaan sekä kasvattajan omaan tietoisuuteen. Nämä tekijät edesauttavat voimaantumista. Nuoren minäkäsitystä vahvistetaan, jotta nuoren identiteetti, itsesäätely ja itsetunto vahvistuisivat. Näin nuoria kannustetaan olemaan oman elämänsä toimijoita.

Itsetunnon vahvistamista pidetään yhtenä voimaantumisen ilmenemismuotona. Tämä voidaan havaita esimerkiksi ryhmän vuorovaikutustilanteissa. Voimaantunut ihminen keskittää huomionsa senhetkiseen tilanteeseen, pyrkii olemaan aidosti läsnä, kuuntelee ja ottaa rohkeasti vastuun omasta toiminnastaan. Voimaantunut ihminen nähdään aktiivisena toimijana, joka pyrkii asettamaan itselleen vapaamuotoisia ja luovia tavoitteita. Tämä taas parantaa ihmisen elämänhallintaa. (Siitonen 1999, 120.)

4 LAADULLINEN TUTKIMUS

Laadullista, eli kvalitatiivista tutkimusta voidaan karkeimmillaan pitää yksinkertaisena aineiston muodon kuvauksena. Kvalitatiivisella tutkimuksella ei pelkästään ole omaa tietynlaista metodologiaa, vaan siihen voidaan liittää eri lukutapoja, kuten numeraalisia metodeja. (Eskola & Suoranta 2003, 13.)

Laadullinen tutkimus tarkoittaa monimuotoista tutkimustapojen yhteen nitoutumista pelkästään jo käytettävissä olevien tutkimusmateriaalien puolesta, johon lisäksi otetaan tutkijan oma mielikuvitus ja ajatukset. Laadullisella tutkimuksella ja sen menetelmillä voidaan saavuttaa ilmiömäinen prosessiluonne. (Eskola ym. 2003, 15-16.)

Haastattelun toisen ryhmän kanssa tein ryhmähaastatteluna, kun taas ensimmäisen, niin sanotun testiryhmän, palautteet keräsin palautelomakkeen avulla. Ohjaajien ajatukset ja kommentit keräsin nauhoituksistani. Toisen ryhmän ryhmähaastattelu ja palautteen kerääminen ei ollut mutkatonta, sillä osa ryhmän jäsenistä kokevat vastaavanlaiset sosiaaliset tilanteet haastaviksi. Ryhmässä oli neljä aktiivista Tyttöjen Talon kävijää, iältään 21–26-vuotiaita. Tytöt olivat ennalta jo toisilleen tuttuja, jolloin ryhmäytymisprosessi oli jo osaltaan käynnistynyt. Haastattelun aikana selvisi, että yksi tytöistä oli aikaisemmin osallistunut fyysiseen Voimaneidot – ryhmään.

Valitettavasti ryhmäläisten haastattelu ennen ryhmäkertojan alkamista antoi minulle vain niukasti materiaalia. Myöskään ryhmäkertojen jälkeen kerätyt palautteet eivät antaneet minulle tarpeeksi aineksia tutkittavaksi, joten keräsin vielä ajatuksia aikaisemman testiryhmämme jäseniltä sekä ohjaajilta.

4.1 Aiemmat tutkimukset

Tyttötyöstä on tehty tutkimuksia aiemminkin. Muu muassa Upea minä – tyttöprojekti, Tyttöjen Talo- verkoston kehittämishanke sekä Tyttötyön verkosto – hanke tuo tyttötyön tavoitteita sekä merkitystä osaksi sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä. Tutkimukset nostavat ajatuksia ja antavat tärkeitä työvälineitä tyttöjen kanssa työskentelyyn. Aiemmat tutkimukset innoittivat minua innoittamaan tyttöjen parissa työskenteleviä perehtymään myös verkossa toteutettavaan sukupuolisensitiiviseen nuorisotyöhön.

Vaikka tyttötyöhön on liitetty upeita tutkimuksia, mutta silti tyttötyö on vielä todella nuori nuorisotyön muoto. Sukupuolisensitiiviseen tyttötyöhön liitetyt tutkimukset nostavat esiin monia tyttöyteen liittyviä asioita, jotka jäisivät muuten ääneen sanomatta. Nuorten kanssa työskennellessä seksuaalisuuteen, sukupuolirooleihin tai kasvamiiseen liittyvien aiheiden koetaan olevan ehkä jopa tietynlaisia tabuja, joista ei ääneen keskustella. Tyttöyteen ja tyttötyöhön liitetyt tutkimukset tuovat esiin, että tytöt kaipaavat keskustelumahdollisuutta aiheista, jotka voi yhteiskunnan näkökulmasta tuntua liian räikeiltä. Kuitenkin se, missä ja miten asioista puhutaan, vaikuttaa tyttöjen haluun osallistua.

4.1.1 Upea minä – tyttötyöprojekti (1998-2000)

Upea minä- tyttötyöprojekti oli kolmivuotinen projekti, jonka innoittamana Helsinkiin perustettiin Suomen ensimmäinen Tyttöjen Talo vuonna 2000. Projektin myötä Suomeen käynnistyi pysyvää ja säännöllistä toimintaa tytöille, sillä Tyttöjen Taloja perustettiin myös Tampereelle (2004), Ouluun (2006), Turkuun (2007) sekä Kuopioon (2001). (Suomen setlementtiliitto 2014.)

Projektin päämääränä oli keskittyä tyttöihin sekä heidän elämäänsä. Tyttöjen kanssa tehtävää työtä haluttiin kehittää, käyttäen hyväksi nais- ja tyttötyötutkimuksen elementtejä. Tärkeänä tavoitteena oli luoda uutta ymmärrystä naiseuteen ja tyttöyteen liittyen, sekä nostaa esille tyttötietoisuutta. Yksi tavoitteista oli myös synnyttää tietämystä tekijöistä, jotka vaikuttavat tyttöjen kasvuun nuoriksi naisiksi yhteiskunnassamme

tänä päivänä. Tytöille haluttiin tarjota mahdollisuuksia käsitellä kehitykseensä liittyviä teemoja vapaa-ajantoiminnassa, sekä tarjota kuulluksi ja nähdyksi tulemisen tunnetta. (Nitovuori 2000, 5.)

4.1.2 Tyttöjen Talo – verkoston kehittämishanke (2008-2010)

Tyttöjen Talo – verkoston kehittämishankkeen tavoitteena oli kehittää Tyttöjen Talo – konseptia niin, että siitä tulisi yhtenäinen nuorisotyön konsepti jota voidaan laajentaa myös uusille toimijoille. Projektissa toimittiin tiiviissä yhteistyössä Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun Tyttöjen Talojen kesken. Laajempaan tavoitteena oli myös parantaa sukupuolisensitiivisen tyttötyön tunnettavuutta. Tähän liittyen haluttiin linjata ja kehittää Tyttöjen Taloilla tehtävän työn tavoitteita, sekä kerätä tietoa jo tehtävästä työstä. (Tuppurainen 2010, 1-2.)

Kehittämishankkeen osana toteutettiin ”Tyttöjen Talo on kuin avoin koti” – tutkimus, joka julkaistiin 17.11.2009. Tutkimuksessa tutkittiin Tyttöjen Talojen toimintaa ja sen vaikutusta ja merkitystä tyttöjen elämään laadullisin menetelmin. Tutkimuksessa tarkasteltiin Tyttöjen Talon toimintaa ja periaatteita yhteiskunnallisessa viitekehyksessä. Pohdittiin myös vastauksia erinäisiin Tyttöjen talon toimintaan liittyviin kysymyksiin, liittyen esimerkiksi siihen, mihin Tyttöjen Talon toiminta ylittää ja millaisiin haasteisiin se pystyy vastaamaan. Tutkimuksen toteuttivat Heli Eischer ja Jonna Tuppurainen. (Tuppurainen 2010, 1-2.)

4.1.3 Tyttötyön verkosto – hanke (2011-2013)

Tyttötyön verkosto – hankkeessa keskityttiin levittämään tyttötyön osaamista sekä verkostoimaan Tyttöjen Talojen työntekijöitä alueellisesti, että valtakunnallisesti. Hankkeen tavoitteena oli päivittää jo käytettävissämme olevia tyttötyön menetelmiä 2010-luvulle ja keskittyä sukupuolisensitiiviseen sosiaaliseen tyttötyöhön. Hankkeen tuottama materiaali on väline avaamaan erilaisia tyttötyön työmuotoja ja -menetelmiä, jotka on kehitetty sekä Tyttöjen Taloilla, että muissa tyttötyön toimipisteissä. Hank-

keen tuottama materiaali, Tyttötyön Kansio, on työkalu kaikille tyttötyötä tekeville ja siitä kiinnostuneille, joka antaa välineitä sukupuolisensitiivisen tyttötyön käynnistämiseen ja toteuttamiseen. (Mulari, Eischer & Uusitalo-herttua 2012, 6-7.) Käytännössä kansio siis levittää tietoa tyttötyöstä ja sen toimintamalleista, hankkeista, toiminnasta sekä esimerkiksi Voimaneidot – ryhmämallista.

4.2 Teemahaastattelu

Ryhmähaastattelu on tehokas muoto tiedonkeruun kannalta, sillä ryhmässä voidaan saada tietoa usealta henkilöltä yhtä aikaa. Ryhmähaastattelun muoto pääsee oikeuksiinsa varsinkin silloin, kun voidaan ennakoida haastateltavan ryhmän jäsenten olevan arkoja tai hiljaisia. Tietoa saadaan samanaikaisesti usealta henkilöltä ja haastateltavat voivat tukea toisiaan haastattelutilanteessa. (Hirsjärvi 2009, 210-211.)

Avoimessa haastattelussa tarkoituksena on kerätä haastateltavien ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä sen mukana, miten ne ilmenevät vapaamuotoisesti haastattelun aikana. Avoin haastattelu on lähimpänä keskustelua, kun sitä verrataan muihin haastattelumuotoihin. (Hirsjärvi 2009, 209.)

Haastattelin ryhmämme tytöt Oulun Tyttöjen talolla 23.4.2014. Ryhmässämme oli neljä naista, jotka ovat Tyttöjen talon vakituisia kävijöitä. Pyrin luomaan tytöille rennon ilmapiirin jutustelemalla ensin heistä kiinnostavista asioista; juttelimme jokaisen tytön mielenkiinnonkohteista erikseen ja tutustuimme toisiimme lyhyesti. Pyrin käyttämään keskusteluun aikaa ja antaa haastateltaville rauhan ja aikaa miettiä vastauksiaan. Normaalisti avoin haastattelu vaatii useampia haastattelukertoja, mutta aika-tilumme ei antanut meille tätä mahdollisuutta. Haastattelulle olimme varanneet aikaa runsaasti, mutta tytöt saivat ajatuksensa kerrottua yhden tunnin sisällä. Pyrin olemaan haastattelutilanteessa selkeänä haastattelijana, mutta kuitenkin olemaan johtamatta keskustelua.

Keräsin palautteen myös ensimmäisen, niin sanotun testiryhmämme jäseniltä. Testiryhmässämme oli kolme naista, jotka työskentelivät Oulun Tyttöjen Talolla, sekä Mo-

nimuotoisen verkkonuorisotyön projektityöntekijä. Näin pystyin yhdistämään sekä ryhmäläisten, että ammattilaisten näkökulmat työmuodon kehittämiseen.

4.3 Sisällönanalyysi

Kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen aineiston analysoinnin tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa tutkimuksen kohteesta. Kerätystä aineistoista luodaan selkeää, uutta informaatiota kadottamatta sen sisältöä. Laadullisen tutkimuksen selkeiden työskentelytekniikoiden puuttumisen vuoksi aineiston analysointi voi olla hankalaa. Tutkintojen ja tulosten tuottamiseen ei ole selkeää kaavaa. (Eskola & Suoranta 1998, 137.)

Laadullisen analyysin ja tulkinnan tekemiseen on kaksi periaatteellista lähestymistapaa; aineistossa voidaan pysyttäytyä tiukasti ja rakentaa tulkinnat suoraan aineistosta. Toinen tapa on käyttää aineistoa ennemminkin apuvälineenä tai lähtökohtana tulkinnolle tai ajatuksille. Molemmissa lähestymistavoissa tulkintojen tekeminen ja osuvuus ovat kiinni tutkijan omasta, tieteellisestä mielikuvituksesta. (Eskola ym. 1998, 145.) Joskus tutkijan onkin hyvä päästää irti tiukasta, aineistolähtöisestä lähestymistavasta ja antaa tilaa ajatuskokeiluille sekä mahdollisuuksien teemoille. Mielikuvituksen kautta tutkija voi liikkua todellisuuden jäsentämien tapojen ulkopuolelle ja jättää aineiston ja todellisuuden välisen suhteen häilyväksi. Tätä kautta saadaan uusia näkökulmia, jotka voivat ruokkia tutkijan mielenkiintoa tutkimusta kohtaan. (Eskola ym. 1998, 147.)

Laadullisen tutkimuksen elämänläheisyys tekee analyysivaiheesta mielenkiintoisen. Haastattelemalla kerätty aineisto analysoidaan tulkitseamalla haastateltujen puhetta ja sanojen käyttöä. Tarkoituksena on etsiä eroja tai yhtäläisyyksiä haastateltavien välillä ja kiinnittää huomiota pieniinkin yksittäisiin ilmauksiin. (Hirsjärvi 2009, 225-226.)

Voimaneidot -tunnetyöskentelymenetelmän muokkaaminen verkkoon on käytännössä täysin uusi työskentelymuoto koko Suomessa. Tarkoitukseni on tarkastella menetelmän tuloksellisuutta ja kannattavuutta, kun malli on siirretty täysin erilaiseen ympäristöön. Tavanomaisesti tutkimusajatteluun voidaan liittää oletamus ihmisen

ennustettavissa olevasta käyttäytymisestä, mutta ihminen ei aina toimi syy-seuraussuhteen mukaisesti (Eskola ym. 1998, 148). Pysin myös vertaamaan toimintaa verkon ja fyysisen ryhmän välillä ja tarkastelemaan työskentelyn eroja.

4.4 Yhteenveto – kasvottomuus herättää muita aisteja

Tunnetyöskentelymenetelmä on uusi asia toteutettavaksi verkon välityksellä ja tämän huomasivat myös verkkoryhmään osallistuneet. Kolme ryhmäläistä oli kokenut verkkoryhmän olleen pelkästään pintaraapaisu siihen verrattuna, mitä kaikkea Voimaneidot – konseptiin kuuluu fyysisissä ryhmissä. Kaikista ryhmäläisistä yhteensä kolme kuului Voimaneidoista ensimmäistä kertaa, mutta mielenkiinto tunnetyöskentelyä kohtaan heräsi välittömästi. Työmuodon koettiin olevan vielä hyvin pelkistetty. Toisaalta yksi tytöistä koki yksinkertaisen, pelkistetyn työmuodon toimivan hyvin nimenomaan verkkoympäristössä.

Viisi tunnin mittaista ryhmäkertaa tuntui kolmelle tytöistä sopivan mittaisiksi, kun taas yksi ryhmäläisistä koki kaipaavansa niitä enemmän. Toisaalta jokainen ryhmäläinen kertoi tunnin mittaisen ryhmäkertojen olleen ajallisesti sopivia, sillä pidempi aika olisi tuntunut puuduttavalta, liian pitkältä ajalta istua tietokoneella. Yksi tytöistä nosti tunnetyöskentelyn ja omien tunteiden jäsentelyn olevan elintärkeää ihmiselle ja iloitsi saaneensa tähän hyviä välineitä, joita aikoo hyödyntää myöhemminkin. Ryhmäkertojen ulkopuolelle tytöille annettiin ohjeistus oman tunnepäiväkirjan kirjoittamiseen, jotta tunnetyöskentely kulkisi mukana myös vapaa-ajalla (liite 5.).

Kaksi tytöistä kokivat verkossa työskentelyn olleen liian haastavaa ja turhan vaikeaa. Tähän he liittivät omat taitonsa käyttää pikaviestintäpalvelua ja pilvipalvelua, jossa keskustelu ja materiaalien hyödyntäminen tapahtuivat. Toisaalta kaikki ryhmäläiset nostivat esille palautteessaan tekniikkaan liittyvät vaikeudet, jotka olivat ohjaajista tai ryhmäläisistä riippumattomia. Yksi tytöistä kertoi ennen ryhmäkertoja jaettujen teknisten ohjeiden helpottavan työskentelyä merkittävästi, joten on hyvin tärkeää, että ryhmäläiset tutustuvat käytettäviin alustoihin ja materiaaleihin. Tätä tulisi painottaa ennen jokaisen verkkoryhmän alkamista.

Ohjaajien ohjaamisesta annettiin pääosin positiivista palautetta. Yksi ryhmäläisistä kertoi palautteessaan ohjaajien rauhallisen ohjaustyylin luovan rennon ja lämpimän tunnelman ryhmään, mutta yksi tytöistä pyysi kiinnittämään huomiota ohjeiden selkeään, järjestelmälliseen antamiseen. Harjoitukset tulee tehdä yhtä aikaa, jotta kaikki saavat saman ajan ja rauhan työskennellä. Keskusteluomaisen tunnelman ryhmään toi se, että yksi ohjaajista ohjeistaa ja keskustelee ryhmäläisten kanssa puhumalla, kun taas kaksi muuta ohjaajaa tukee puhujaa kirjoittamalla. Tämä helpotti ja selkeytti toimimista, kun kaksi ohjaajista muu muassa linkittivät keskusteluikkunaan oikean sivuston, mistä oikeat materiaalit saatiin nopeasti näkyviin. Kuitenkin yksi ryhmäläisistä kertoi palautteessaan, että olisi halunnut työskennellä ryhmässä myös puhumalla. Toisaalta hän ymmärsi kirjoittamisen madaltavan osallistujien kynnystä kertoa ajatuksiaan ja tuntemuksiaan.

Kaksi tytöistä kokivat yllätyksekseen ryhmän muodostuneen omanlaisekseen porukaksi, vaikka ryhmässä toimittiin kasvottomana eikä muita jäseniä nähnyt fyysisesti. Toinen näistä tytöistä kertoi sosiaalisten tilanteiden olevan hänelle haastavia, joten hän koki antaneensa itsestään enemmän keskustellessaan verkossa kirjoittamalla. Hän oli luontevammin oma itsensä. Kasvottomuus ei siis ole kuilu ryhmäläisten välillä.

5 TULOKSET

Ensimmäinen ryhmähaastattelu tyttöryhmän kanssa avasi omia silmiäni siihen, kuinka suuri tarve vastaavanlaiselle tunnetyöskentelymenetelmälle on. Tunnetyöskentelyllä tarkoitetaan tunnekasvatusta ja tunnekokemusten työstämistä. Tänä päivänä nuoren elämässä tapahtuu päivittäin paljon asioita, jotka verottavat nuoren fyysistä, että henkistä jaksamista. Välillä nuoren tulisi pysähtyä ja kuunnella itseään. Nuoren itsenäisyyden mahdollistaminen arjessa ja sosiaalisessa toiminnassa tulee vahvistua, mutta tämä vaatii sitoutumista myös nuorelta itseltään. Nuoren tulisi kuunnella omia tunteitaan, jotta oppisi tuntemaan itseään. Itsestään oppiminen voi edistää nuoren kokemuksellista oppimista ja näin helpottaa nuoren vointia myös ongelmatilanteissa, kuten esimerkiksi vaikeiden tunteiden ja ajatusten tunnistamisessa.

Haastattelun aikana kävi ilmi, että yksi ryhmän tytöistä on osallistunut fyysisesti Voimaneidot – ryhmään aikaisemmin, joten hänellä oli mielikuva ryhmän tavoitteista ja periaatteista. Voimaneidot – ryhmässä tytöt pääsevät kokeilemaan erilaisia tapoja ilmaista itseään turvallisessa ympäristössä, joten mielenkiintoista oli kuulla ajatuksia työltä, joka pystyy vertaamaan itsensä ilmaisun eroja fyysisessä ryhmässä ja verkkoryhmässä. Tuloksia saatiin siis fyysisen- ja verkkoryhmän eroista myös ryhmäläisen näkökulmasta.

5.1 Mistä kaikki alkoi?

Verkkopohjaisen tunnetyöskentelyn menetelmää on ollut suunnittelemassa, toteuttamassa, sekä ennen kaikkea alusta pitäen kehittämässä Tyttöjen Talon johtajana työskentelevä Maarit Saarnivala sekä Oulun Byströmin nuorten palveluiden kohdenetun nuorisotyön koordinaattorina toimiva Sanna Lakso. Saarnivala on kouluttautunut Voimaneidot – ohjaajaksi keväällä 2013 ja on vetänyt ryhmiä erityisesti ujoille ja hiljaisille tytöille. Lakso puolestaan on vetänyt ryhmiä jo vuodesta 2011, mutta käynyt koulutuksen vuonna 2012. Laksolla on myös kokemusta tunnetyöskentelyn ohjaamisesta nuorille, että aikuisille miehille.

Ajatus viedä Voimaneidot – tunnetyöskentelymenetelmä verkkoon tuli Saarnivalalle kohdatessaan työssään tilanteita, joissa joidenkin tyttöjen tai naisten osallistuminen Tyttöjen Talon toimintaan jäi uupumaan, yleensä vuorovaikutus- tai sosiaalisista taidoista johtuen. Myös fyysinen etäisyys Tyttöjen Talolle vaikutti osallistumiseen. Halu tavoittaa myös nämä nuoret sai miettimään, mahdollistaisiko verkko kyseisten nuorten tavoittamisen. Lakso lähti mukaan menetelmän kehittämiseen syksyllä 2013, sekä tukea verkossa työskentelyyn haettiin Oulun kaupungin Monialaisen verkkotyöskentelyn projektityöntekijä Kosti Pasaselta.

Tavoitteena verkkopohjaiselle tunnetyöskentelymenetelmälle löytyy puhtaasti sosiaalisen vahvistamisen aihepiiristä. Saarnivala pitää työskentelyn yhtenä tärkeimpänä tavoitteena mahdollistaa ryhmään kuulumisen ja siinä toimimisen myös niille nuorille, jotka kokevat haasteeksi osallistua fyysisesti ryhmätoimintaan. Verkossa tehtävä

tunnetyöskentely on myös helpompi areena osallistua nuorelle, jonka sosiaaliset suhteet ovat pääosin verkossa. Osallisuuden ja kuulluksi kuulemisen kokemus on näin mahdollista myös nuorelle, jonka tietyt mielen asiat lukkiuttavat kotiin. Ryhmätoimintaa saadaan vietyä lähemmän nuoria sinne, missä heillä on turvallista olla. (Lakso & Saarnivala 2014.)

Lakson (2014) mukaan erot fyysisen talotyön sekä verkkotyön välillä ovat valtavat. Tottuminen fyysiseen asiakaskohtaamiseen toi haastetta myös ohjaajille, sillä verkossa käytettäviin välineisiin tutustuminen vaati oman aikansa. Yksi suuri ero on muu muassa se, ettei verkossa kohdattavia nuoria tapaa fyysisesti välttämättä ollenkaan. Myös Voimaneidot -konseptiin tehdyt ryhmäkerrat jouduttiin muokkaamaan verkkoon sopiviksi, jolloin konseptin mukaiset 10 ryhmäkertaa supistettiin puoleen, sekä ryhmäkertojen pituudet lyhenivät kahdesta-kolmesta tunnista yhteen tuntiin. Fyysiset ja keholliset harjoitukset jätettiin kokonaan pois, sekä tunneharjoitukset pelkistettiin niin, että ne taipuvat verkossa toteutettaviksi. Oikean alustan löytäminen vaati myös oman aikansa, sekä tekijänoikeudelliset puitteet tuli ottaa huomioon. (Lakso & Saarnivala 2014.)

5.2 Tyttöjen ajatukset

Sana ”Voimaneidot” herätti kaikilla tytöillä mielikuvan fyysisestä voimasta, samalla kuitenkin omien, sisäisten voimavarojen löytämisestä ja mielen avartamisesta. Tyttöjen omat tavoitteet ryhmälle oli saada tukea omien tunteiden käsittelyyn. Yksi tytöistä sanoi kaipaavansa myös ryhtiä arjenhallintaan ja rohkeutta omien tunteiden näyttämiseen. Sama tyttö sanoi viettävänsä paljon aikaa tietokoneella, joten koki verkon välityksellä työskentelyn olevan hänelle sopiva tapa osallistua ryhmään. Sisäisten voimavarojen löytäminen ja niiden kohdentaminen arjen tasapainon tukemiseen tuntui olevan tavoite, jonka merkityksen jokainen tytöistä nosti esille.

Tyttöjen ajatukset Voimaneidoista ja tunnetyöskentelystä vastaavanlaisessa ryhmässä toi käsityksiä toiminnan liittyvän ohuesti feministisyyteen. Ei kuitenkaan siinä merkityksessä, että ryhmä olisi sukupuolisidonnainen. Yhtenä arvona taustalla on kuitenkin

kin naiseus ja sen merkitys yksilölle. Yksi ryhmän tytöistä lähti mukaan puhtaasta kokeilunhalusta, sillä hän oli osallistunut aikaisemmin Voimaneidot ryhmään fyysisesti. Odotukset erityisesti fyysisten harjoitusten näkemisestä verkkoympäristössä nosti mielenkiintoa ja intoa osallistua verkkoryhmään. Myös verkkoryhmässä käytettävät palvelut olivat osittain uusia kaikille tytöille, joten myös uudet kokemukset verkossa yleensä kiinnosti tyttöjä. Kaikki tytöistä olivat aktiivisia verkossa toimijoita, joten verkon välityksellä osallistuminen on luonnollinen kenttä toimia.

Ryhmähaastattelun aikana huomasin tyttöjen puhuvan rehellisesti ja avoimesti omista tarpeistaan saada tukea arjenhallintaan ja tunteiden käsittelyyn. Yksi tytöistä kertoi minulle ryhmäkertojen jälkeen ryhmän auttaneen häntä selkeästi eteenpäin. Vaikka tyttö oli varsin puhelias ja helposti lähestyttävä, koki hän olevansa yksinäinen. Yksinäisyyden tilalle tyttö koki saaneensa välittäviä ihmisiä ympärilleen ja välineitä tunneharjoitusten tekemiseen myös omalle ajalle. Tunneharjoitukset toimivat punaisena lankana ryhmäkertojen välillä, mutta joskus tarve ja halu keskustella muiden saman henkisten ihmisen kanssa tuo enemmän iloa ja voimauttaa nuorta. Vastavuoroisuus ja kuulluksi tuleminen on asia, jota kaikki toivovat ympärilleen.

Vastaavanlainen palaute muistuttaa myös tunnetyöskentelyn ohjaajia, miksi tälle työlle on tarve. Myös ohjaajan tulee ymmärtää ja ottaa huomioon, kuinka tärkeitä itsetuntemus on nuorelle naiselle. Heikko itseluottamus vaikuttaa merkittävästi nuoren toimintaan nykyhetkessä, että tulevaisuudessa.

5.2.1 Palaute

Lisää välineitä menetelmän kehittämiseen saimme keräämällä palautteen molempien ryhmien jäseniltä. Palautteet kerättiin lomakkeen avulla (liite 1.) Ryhmäläiset olivat selkeästi kokeneet harjoitukset eri tavalla; osan mielestä harjoitukset olisi pitänyt toteuttaa keskustelemalla, osa koki kirjoittamisen rauhoittavan ja antavan aikaa omille ajatuksille. Yksi tytöistä koki erityisesti henkilökohtaisten harjoitteiden tekemisen toimivaksi niin, että niihin saatiin aikaa ja hiljaisuutta, joka ei välttämättä olisi toiminut fyysisessä ryhmässä. Sanat ”*en olisi koskaan voinut sanoa tätä fyysisessä ryhmäs-*

sä”, toi ohjaajille lämmön ja onnistumisen tunteen. Tyttö pystyi tuomaan oman äänensä ryhmään, kun olisi todennäköisesti ollut fyysisessä ryhmässä hiljaa. Tämän vuoksi kirjoittaminen sopii vastaaviin harjoituksiin loistavasti, antaen myös mahdollisuuden omien ajatukset jäsentelyyn. Tunteiden ilmaisua helpotti myös tyttöjen ”anonymisyys”, vaikka osa tytöistä olikin jo ennestään tuttuja. Yksi ryhmäläisistä koki kirjoittamisen vaikuttavan ryhmään osallistumiseen, mutta keskustelemalla hän olisi saattanut päästä pintaa syvemmälle. Kuitenkin myös ruutua ja tekstiä tarkkailemalla, keskittyminen olennaiseen voi nousta aivan uudelle tasolle.

Jokainen ryhmäläinen koki teknisten vaikeuksien laskevan tunnelmaa tai turhauttavan. Mikäli jollakin ryhmäläisellä ei jokin toiminut, oli ohjaajan vaikea auttaa sanallisten ohjeiden ollessa riittämättömiä. Tämä on kuitenkin ohjaajista tai ryhmäläisestä riippumaton asia. Jokaiselle ryhmän jäsenelle annettiin kuvalliset ohjeet pilvipalvelu Google+:n ja pikaviestintäpalvelu Skype:n asentamiseen ja käyttämiseen. Kehitysideana yksi ryhmäläisistä kertoi yhden ”tutustumiskerran” ennen varsinaisia ryhmäkertoja olevan paikallaan. Vaikka työkalut verkossa ovat hieman erilaisia, ryhmän keskuudessa pätevät samat arvot ja samoihin lopputuloksiin tähdätään.

Kolme palautteen antajista totesivat Google+:n olevan liian vaikeasti käytettävä. Kuvan- ja tekstinmuokkaukseen alusta ei ollut tarpeeksi riittävä toimiakseen sulavasti. Yksi tytöistä kertoi tallentaneensa kaikki materiaalit ja omat harjoitukset omalle tietokoneelle, sillä koki tietoturvan kyseisellä alustalla puutteelliseksi. Vaikka tekniset ongelmat hidastivat välillä ryhmän etenemistä, saivat ryhmäläiset jokaisen tehtävän tehtyä alusta loppuun saakka. Yksi ryhmäläisistä pitää kuitenkin teknillisillä jutuilla ”kikkailemisen” turhana, sillä työmuodossa on nimenomaan kyse voimauttamisesta ja tunteiden käsittelystä. Näinpä on merkittävää, että ryhmäläisille on selvänä ryhmän tavoitteet ja arvot.

Palautteiden perusteella huomasimme tunnetyöskentelyn merkityksen ja ryhmän tavoitteiden olleen selvänä myös ryhmäläisille. Vaikka kyseessä onkin niin sanottu ”karvalakkiversio”, ryhmän ja ohjaajien asenteella on suuri vaikutus työskentelyyn ja sen tuottamiin tuloksiin. Työskennellessä tulee siis keskittyä pelkästään omien tavoitteiden ja odotusten toteuttamiseen, ei niinkään siihen, millä välineellä harjoitukset ja ryhmään osallistuminen tehdään.

5.2.2 Haasteet

Saarnivala painottaa verkossa työskentelyn tuovan omat haasteensa ohjaajalle, sillä ryhmäläisten non-verbaalinen, eli sanaton viestintä jää ohjaajilta kokonaan näkemättä. Viestintä verkossa tapahtuu kirjoittamalla, joten teksti ei aina näytä kirjoittajan tunnetta. Keskustelu voi olla hyvinkin rajallista, joten ohjaajan on kyettävä lukemaan niin sanotusti rivien välistä. Ryhmäläisten halua pysähtyä tietyn asian äärelle voi olla mahdotonta ennakoida ja ryhmäläiset voivat jäädä ohjaajille aavistuksen etäisiksi. Kohtaaminen verkossa on erilaista, joten myös ohjaajan on mietittävä roolinsa uudesta. (Lakso & Saarnivala 2014.)

Lähtökohtaisesti menetelmää lähdettiin räätälöimään verkkoon niillä välineillä ja taidoilla, mitä käytössämme oli. Käytössämme ei siis ollut taloudellisia resursseja tai työaika suunnattuna pelkästään suunnitteluun tai toteutukseen, vaan menetelmää on kehitetty oman, niin sanotun perustyön ohella. Lakso muistelee yhteisen ajan löytämisen olleen haaste, josta johtuen tapaamisten välillä joutui usein kelaamaan, mihin asti ryhmäkertojen suunnittelussa oli päästy. (Lakso & Saarnivala 2014.)

Vaikka palautetta kerättiin ja saatiin hyvinkin yksityiskohtaisesti, kaikkien ryhmäläisten toimimaan rupeamista ei voida pitää silmällä. Jokaiseen ryhmäkertaan liittyy erilaisia rentoutumisharjoituksia, joita ei varsinaisessa Voimaneidot -konseptissa alkuperäisesti ole. Jää arvailujen varaan, kuuntelevatko ja toteuttavatko ryhmäläiset harjoitukset ja toimivatko niiden mukaisesti. Ohjaajat eivät myöskään näe ryhmäläisten ruutuja, joten tyttöjen todellista läsnäoloa ei voida taata. Tytöt voivat surffailla ryhmäkertojen aikana myös muualla netissä, eikä tätä voida varsinaisesti valvoa. Ryhmätyöskentelyyn liittyy myös vaara, että nuori ei uskalla osallistua tai kertoa mielipiteitään halujensa mukaisesti. Kannustaminen ja ohjaaminen ovat tältä osin hyvin rajallisia.

6 MIHIN PÄÄDYTTIIN

Vapaaehtoisuus ja nuoren omat askeleet omasta tilasta sen ulkopuolelle on nuorisotyön suuri elementti. Tavoitteellinen osallistuminen ja osallistaminen mahdollistaa nuorten antaa itsestään enemmän sellaisen kuvan, jonka he itse itsestään haluavat antaa. Lakso (2014) toteaa verkkoryhmän olevan nuorelle turvallinen ja helppo tapa toimia, ilman fyysisiä puitteita. Tilaa ei tarvitse samalla tavalla ottaa haltuun, kuin fyysisessä ryhmässä. Joskus toisen ihmisen vieressä olo voi tuntua lamaannuttavalta, jos nuori kokee toisen sanat niin voimalliseksi, ettei koe omalla ilmaisullaan yltävän samaan. Myös puheen tuottamisen hankaluus voi raueta kirjoittamalla. (Lakso & Saarnivala 2014.)

Palautteen perusteella ryhmäläiset kokevat kohtaamisen erilailla, miten ohjaajat. Jotkut tilanteet tuntuivat ohjaajille haasteellisina tai puutteellisena, kun taas ryhmäläiset saivat tilanteesta kaiken irti. Ohjaajat tarkastelevat nuorten kohtaamista eri tavoin ja elementein. Ohjaaja toimii ryhmässä vain välineenä ja työkaluna tunnetyöskentelyyn. Ryhmäläiset rakentavat itse ryhmän, eikä ohjaajalla ole merkitystä jos ryhmäläiset eivät omaa halua osallistua. Tahto tulee tulla nuorista, oli kyseessä sitten fyysinen, tai verkkoryhmä.

6.1 Kehittämiskohteet

Kahden hyvin erilaisen työskentelytavan kohdatessa myös ohjaajien tulee hallita molemmat työkentät. Vaikka molemmat, Lakso ja Saarnivala, ovat konkareita tunnetyöskentelyn ohjauksessa, kaipaavat he tukea ja koulutusta verkossa työskentelyyn. Oman sanallisen, kirjallisen viestinnän ja verkossa käytettävien erilaisten ilmaisujen haltuunotto tulisi olla hallussa, jotta ohjaajan läsnäolo myös verkossa olisi luontevaa ja rentoa. Ohjaajan tulee kuitenkin pitää roolinsa myös verkkoympäristössä työskennellessä, sillä verkkoperustaista nuorisotyötä ei voida enää käyttää pelkkänä välineenä nuoren ja aikuisen välillä. Verkko on toimintaympäristö, johon tutustumalla oppii samaistumaan ja toimimaan sen puitteissa yhtä vaivattomasti kuin esimerkiksi nuorisotalolla tai Tyttöjen Talolla.

Yhteiskuvio vastaavanlaista menetelmää kehittäessä on merkittävä, kun osaamista on usealla eri alueella. Työpari voi tulla myös jostain kauempaa, jolloin yhteistyön kentän laajentaminen on mahdollista. Tämä on tärkeä pointti muu muassa työmuodon jalkauttamisessa ja eteenpäin viemisessä, kun menetelmää levitetään muihin työpisteisiin tai jopa kaupunkeihin. Kuitenkin työkaverin vertaistuki myös ohjaajalle on merkittävä, joten ryhmäkertojen jälkeen koetut onnistumiset tai vastoinkäymiset on hyvä purkaa ja keskustella läpi. Toisaalta tämäkin on täysin mahdollista toteuttaa verkon välityksellä.

6.2 Tähtipölyä tulevaisuuteen

Lakso (2014) kertoo toiveista saada tälle työmenetelmälle oma alusta, jossa tytöt ja pojat, kuin myös ohjaajat itse voisivat personoitua hahmoiksi, jotka he voisivat itse luoda. Alustalla löytyisi kaikki kuvat, musiikit ja muut materiaalit alustalle sopivana ja helposti käytettävänä. Saarnivala (2014) toivoisi alustan olevan visuaalinen ja houkuttava, jonka kautta voitaisiin toimia moniulotteisemmin. Ohjelman tai alustan kautta myös harjoituksia voitaisiin toteuttaa monipuolisemmin sekä yksinkertaisemmin. Tietynlainen visuaalisuus loisi työskentelylle uudenlaisen ulottuvuuden.

Ryhmäläiset olisi hyvä myös tavata verkon välityksellä yksitellen ennen ryhmäkertojen alkamista, jotta saataisiin jonkinlainen tuntuma jokaiseen ryhmäläiseen sekä hänen ajatuksiinsa. Ennen ryhmäkertoja pitämäni ryhmähaastattelu oli ihanteellinen tilanne antamaan kuva tyttöjen omista toiveista ryhmää kohtaan. Tytöt kertoivat avoimesti, mitä kaipasivat ryhmältä ja millaista tukea he toivoivat erityisesti saavansa. Alkuhaastattelun tavoitteissa onnistuttiin mielestäni loistavasti ja haastattelun merkitys nousi entistä korkeammalle. Samalla ryhmään osallistuvaa nuorta voidaan opastaa ohjelmien ja alustan käyttöön, mikäli verkko on nuorelle uusi toimintaympäristö.

Vaikkei menetelmän kehittämiseen käytettävissämme ei ole ollut taloudellisia resursseja, yllämme on erittäin vahva tahtotila. Nykypäivän hankemaailmassa moni hieno idea hukkuu ajatukseen rahanpuutteesta. Ihminen, jolla on kova tahto tehdä ja kehittää eri työtä, voi kokeilla ja testata, juosta päin seinää ja onnistua. Nuorisotyön pitää

pysyä nuorten matkassa. Fyysisen talotyön merkitys nuorisotyössä on oma juttunsa, mutta emme voi pitää nuoria näiden neljän seinän sisällä. Sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tulee mahdollistua mahdollisimman laajalle. (Lakso & Saarnivala 2014.)

6.3 Pohdintaa

Toiminnallinen opinnäytetyö oli minulle mielekäs toteuttaa, varsinkin kun samalla pystyin kehittämään myös omaa ammattitaitoani juuri tyttötyön saralla. En ollut kuitenkaan kehittämässä työmuotoa yksin, joten sain työhöni erilaisia näkökulmia ja ideoita, jotka paransivat työn luotettavuutta. Verkkoperustainen tunnetyöskentely on uusi työmuoto nuorisotyön kentällä, joten opinnäytetyöni on ehkä oiva väline polkaisemaan työmenetelmän kehityksen ja jalkautuksen käyntiin.

Toivon tekemäni opinnäytetyön kantavan kehittämäämme työmuotoa mahdollisimman pitkälle sukupuolisensitiivisen nuorisotyön rinnalla. Ennen kaikkea haluan kannustaa lasten, nuorten ja aikuisten kanssa työskenteleviä kokeilemaan siipiään uusien työmallien kokeilussa ja kehittämisessä. Pienetkin ideat kannattaa hyödyntää, sillä ne voivat kohdentaa työn vieläkin lähemmäs asiakkaitaan.

Tarkoituksenani oli nostaa opinnäytetyöni avulla esille tunnetyöskentelyn merkityksen nuorten kasvussa, sekä ehkä hieman kapinoida vanhoja malleja ja ajatuksia vastaan nostamalla verkkoympäristö hyvään valoon erityisesti aikuisten silmissä. Tekemäni opinnäytetyön perusteella koen tärkeäksi sukupuolisensitiivisen työotteen toteuttamisen myös kunnallisessa nuorisotyössä. Tyttöjen ja poikien eriyttäminen toiminnassa ei ole aina tarpeellista työmuodon toteuttamiseksi, vaan tärkeintä on työntekijöiden tasa-arvoiseen lopputulokseen pyrkiminen, erot kuitenkin huomioiden. Hyvän lopputuloksen saavuttamiseksi on kuitenkin ymmärrettävä, että *pojat ja tytöt on tehty eri aineksista*.

LÄHTEET

- Aalberg, V. & Siimes, M 1999. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Nemo
- Airaksinen, A. 2012. Sukupuolisensitiivisyys kunnallisessa nuorisotyössä. Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu
- Erkko, A. & Hannukkala, M. 2013. Mielenterveys Voimaksi. 2. painos. Suomen mielenterveysseura
- Eskola, J. & Suoranta J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos. Jyväskylä: Gummerrus
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi
- Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) 2007. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto
- Honkasalo, V. 2011. Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä. Helsinki: Unigrafia
- Hyypä, M. 1995. Sukupuolten kirjo. Seksi, aivot, roolit. Helsinki: Yliopistopaino
- Kaivosoja, A. & Seppälä, M. & Pasanen, K. & Pulkkinen, T. 2014. Perehdytysopas monialaiseen verkkotyöhön. Monialainen verkkonuorisotyön hanke. Oulu: Sivistys- ja kulttuuripalvelut
- Kolehmainen, N. 2013. Aarrekattoja ja kirjeitä tulevaisuuteen. Yhdeksän kotitehtävää Voimaneidot-ryhmätyöskentelyn tueksi. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Lakso, S. & Saarnivala, M. 2014. Haastattelu 30.9.2014, Oulun Tyttöjen Talo. Nauhoitteet 1-2. Haastattelijana Kati Hopiavuori
- Lankinen, M. 2011. Voimaneidot. Opas tyttöjen oman voiman haltuunoton ja aggression hallinnan tukemiseen. Tmi Terapeda
- Lauha, H. & Tuuttila, L. 2014. Verkko nuorisotyössä. Nuorisotyö verkossa. Helsinki: Verke – Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus
- Laukkanen, M. 2007. Sähköinen seksuaalisuus. Tutkimus tyttöydestä nettikeskusteluissa. Lapin yliopistokustannus.
- Marjeta, A-L. 2011. Kohtaamisen keinoja kehittämässä. Kuvauksia ja kokemuksia moniammatillisesta nuorille suunnatusta verkkotyöstä. Helsinki: Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus
- Marklund, L. & Snickare, L. 2005. Helvetissä on erityinen paikka naisille jotka eivät auta toisiaan. Helsinki: Otava
- Merikivi, J. & Timonen, P. & Tuuttila, L. (toim.) 2011. Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Unigrafia
- Myllyniemi, Sami 2013. Vaikuttava osa. Nuorisobarometri 2013. Viitattu 12.8.2014. http://www.tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2014/02/Nuorisobarometri_2013_lowres1.pdf

- Nitovuori, L. (toim.) 2004. Upea Minä -tyttöprojekti. Tyttötyö-kansio. Helsinki: Otamedia Oy
- Ojanen, K. & Mulari, H. & Aaltonen, S. (toim.) 2011. Entäs tytöt. Johdanto tyttötutkimukseen. Jyväskylä: Bookwell Oy
- Puhakainen, R. 2004. Friidu. Tyttöjen ja naisten ihmisoikeudet. Amnesty Suomen osasto, FinnWID, Ihmisoikeusliitto, Suomen YK-liitto, Tyttöjen Talo ja Unioni Naisasiainliitto Suomessa, Raiskauskriisikeskus Tukinainen, Suomen Unifem.
- Röning, Tiina 2014. Mielenterveys Voimaksi –koulutus 24.2.2014. Oulu: Hotelli Lasaretti
- Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu University Library
- Suomen Setlementtiliitto ry 2012. Tyttötyön kansio. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry
- Suomen Setlementtiliitto ry 2014. Upea minä –tyttötyöprojekti. Viitattu 21.10.2014. <http://www.setlementti.fi/tyttotyö/sukupuolisensitiivisyys/projekteja/upea-mina/>
- Tapscott, D. 2010. Syntynyt digiaikaan. Sosiaalisen median kasvatit. Jyväskylä: WSOYpro Oy
- Teräs, L. 2014 Puhu sanoilla, jotka ymmärrän. Seksuaalikasvatusta kasvattajille – koulutus 15.3.2014. Oulu: Pohjankartanon koulu
- Tuppurainen, J. 2010. Tyttöjen Talo –verkoston kehittämishankkeen loppuraportti. Viitattu 21.10.2014. http://setlementti-bin.directo.fi/@Bin/0a8c0136df2bae7cd83e39ac9398e584/1413878231/application/pdf/29611/loppuraportti_TyttojenTalo-verkosto.pdf
- Viilomaa, P. 2010. Verkossa tehtävä nuorisotyö nuorisotyöntekijöiden ja nuorten silmin. Kohtaako verkkonuorisotyö nuoret? Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu

LIITTEET

Liite 1.

Palautelomake

Kiitos Sinulle että olit mukanamme Voimaneidot-matkalla! Olemme iloisia siitä, että olemme saaneet matkata yhdessä nämä Voimaneidot –ryhmäkerrat, mutta nyt on tullut aika lentää omiin suuntiin. Voit aina palata yhteiselle matkallemme tarkastelemalla omaa voimaboksiasi, joka on kuvaus kaikista niistä ulottuvuuksista, mitä meissä naisissa on.

Kirjoitathan meille vielä pienen palautteen ryhmäkerroista? Voit omin sanoin vastata mitä ajattelet seuraavista asioista:

Mainitse ainakin yksi asia, joka jäi erityisesti mieleesi Voimaneidot verkossa – ryhmästä?

Jäikö mieleesi jotain, jota olisit halunnut tehdä enemmän?

Jäikö mieleesi jotain, jota olisit halunnut tehdä vähemmän?

Oliko ryhmässä työskentely helppoa verkon välityksellä? Perustele.

Mitä haasteita koit verkon välityksellä työskentelystä?

Mitä mahdollisuuksia koit verkon välityksellä työskentelystä?

Olisitko toivonut enemmän ohjeistusta ennen ryhmän alkamista?

Olisitko toivonut enemmän ohjeistusta ryhmän aikana?

Oliko ohjeistus Google+/ Google Driven ja Skypen käyttöön riittävä?

Toimivatko teknilliset välineet riittävän hyvin (oliko tietokoneen käytön kanssa ongelmia)?

Mitä ryhmä antoi sinulle?

Kuinka verkossa työskentely eroaa fyysisessä ryhmässä työskentelystä?

Muuta?

Kiitos!

Liite 2.

Haastattelu ohjaajille

Voimaneidot/ tunnetyöskentely verkossa. Verkkopohjaisen tunnetyöskentely –menetelmän kehitysprojekti.

1.Kokemus ohjaustyöstä ?

- Voimaneidot ohjaajana?
- Koulutus?

2.Mistä ajatus viedä Voimaneidot verkkoon ?

- Verkkotyön ja talotyön erot? Antaako enemmän?
- Miten ennakoitte verkko-ohjausta? (koulutuksia/ tutustuminen vastaavaan ohjaukseen jne.)
- Verkossa kohtaamisen edut?

3.Miksi verkkoon?

4.Mitä haasteita verkossa työskentely toi?

- Muutoksia/ rajouksia ?
- Haasteet kohtaamisessa?
- Tekniikkaan liittyvät haasteet?

5.Mitä etuja verkossa työskentely toi?

- Mahdollisuuksia johonkin uuteen?
- Tyttöjen kannalta?
- Ohjaajan kannalta?

6.Kokemukset verkossa

- Erot fyysisiin ryhmiin?
- Muokkaus verkkoon sopivaksi?

7.Kuinka tyttöjen osallisuus näkyy verkossa?

- Verrattuna fyysisiin ryhmiin/ yleensä?

8.Muita ajatuksia?

Liite 3.

Ryhmäkerrat

1. Alkuvoimaa

- Tutustumiskierros ja tunnelmointi kuvakorttien avulla
  - Jokainen valitsee tunnekorttikansiosta kuvakortin, joka kuvastaa tämän hetkistä tunnetta. Kirjoitetaan keskusteluikkunaan perustelut kortin valinnalle, sekä kerrotaan vähän itsestään: nimi, ikä, mistä pidät...
- Toiveita ja ajatuksia
  - Kirjoitetaan ylös omia toiveita ja ajatuksia Voimaneidot verkkoryhmästä
- Pelisäännöt
  - Sovitaan yhdessä ryhmän pelisäännöt. Pelisäännöt luovat ryhmään luottamuksellisuutta ja turvaa. Säännöt kirjoitetaan yhdessä ylös 1. ryhmäkerran kansioon kaikkien nähtäville.
- Ohjeistus tunnepäiväkirjan tekemiseen
  - Tytöt voivat hyödyntää päiväkirjaa omalla ajallaan, ryhmäkertojen ulkopuolellakin. Päiväkirjan kirjoittamisessa voi hyödyntää tunne- ja voimasanalistoja.
- Purku
  - Keskustellaan tunnelmista ryhmän ensimmäisen kohtaamisen jälkeen. Viimeisenä kuunnellaan mielikuvaharjoitus. Ohjaajat jäävät linjoille, jos tulee tarvetta keskustella kahden kesken.

2. Vanha viisas puu

- Tunnelmointi kuvakorteilla
  - Valitaan kuvakortti, joka kuvastaa ryhmään tulemisen tunnetta.
- Voimanpuu
  - Millainen puu olisit, jos olisit puu. Valitaan 2. ryhmäkerta –kansiosta kuva Voimanpuusta. Kuunnellaan Voimanpuu –mielikuvaharjoitus. Keskustellaan, millaisissa tilanteissa voi tarvita Voimanpuuta voisi tarvita?
- Voiman-, ilon, surun- ja häpeän tunnesanat.
  - Valitaan jokaisen kategorian alta sana, jonka on tuntenut lähiaikoina. Jokainen voi kertoa valitsemista sanoista niin paljon, kun haluaa.
- Tunteiden vaikutus
  - Nelikenttä –harjoitus ja sanojen sijoittaminen oikeaan kategoriaan. Keskustelua.
- Purku
  - Mielikuvaharjoitus. Ohjaajat jäävät linjoille, jos tulee tarvetta keskustella kahden kesken.

3. Sydämellinen verkosto

- Tunnelmointi myönteisten sanojen kategoriasta
  - Valitaan sana myönteisten sanojen kategoriasta, joka kuvaa ryhmään tulemisen tunnetta.
- Sydämellinen verkosto

- 3. ryhmäkerran kansioista valitaan sydämellinen verkosto – harjoituspohja, joka kopioidaan omaan voimaboksiin. Pohditaan niitä ihmisiä, jotka ovat tärkeitä. Lapsuudesta tähän päivään.
- Kannustavat sydämet
  - 3. ryhmäkerran kansioista haetaan sydämen kuva, joka kopioidaan omaan voimaboksiin. Sydämeen kirjoitetaan kannustavia ja tukevia sanoja, joita sinulle on sanottu.
- Sanoista voidaan kirjoittaa runoja
- Mielikuvaharjoitus. Ohjaajat jäävät linjoille, jos tulee tarvetta keskustella kahden kesken.

4. Neidonvaakuna

- Tunnelmointikierrros
  - Kuunnellaan rauhoittavaa musiikkia. Pohditaan, missä olet hyvä? Mistä saat voimaa? Valitaan kuvakortti, joka kuvastaa omaa vahvuutta. Kerrotaan omata voimasta ja vahvuudesta sen verran, kun haluaa.
- Neidonvaakuna
  - Tehdään oma vaakuna, joka kuvastaa omaa aluettasi, tärkeyttäsi ja taitojasi.
  - Valitaan valmis vaakunapohja 4. ryhmäkerran kansioista, johon liitetään voimasanoja. Kuvaan voi liittää kuvia tai symboleja kertomaan elämästäsi. Mietitään omia haaveita ja unelmia.
  - Vaakunat viedään omaan voimaboksiin.
- Mielikuvaharjoitus. Ohjaajat jäävät linjoille, jos tulee tarvetta keskustella kahden kesken.

5. Vaikeat tunteet

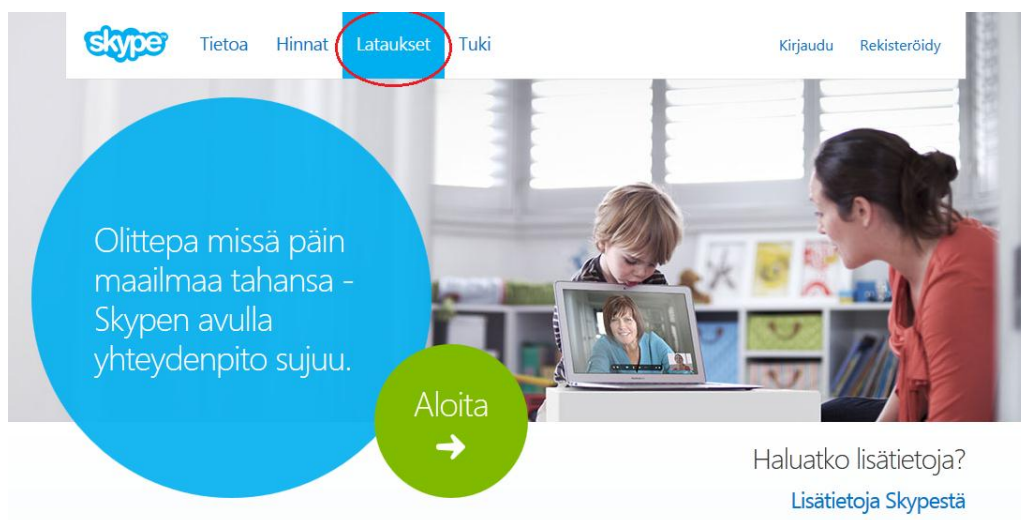
- Tunnelmointikierrros
  - Valitaan kuvakorttikansioista kuva joka kuvaa tunnetta juuri tällä hetkellä. Kerrotaan muille kuvasta ja tunteesta sen verran kuin haluaa.
- Katsotaan video kieltäytymisestä.
  - Keskustellaan tilanteista tai kokemuksista, joissa kieltäytyminen on ollut vaikeaa.
- Kehonkuva
  - 5. ryhmäkerran kansiossa ihmiskehon kuva. Piirretään kehon ympärille omat rajat. Mikä väri kuvaa mitään tunnetta? Missä tunteet tuntuvat kehossasi? Keskustelua.
  - Tuodaan kuvat muiden nähtäviksi, jos halutaan. Keskustelua.
- Mielikuvaharjoitus iloa ja keveyttä
- Valitaan vielä kuvakortti joka kuvastaa tämän hetken tunnelmaa.
- Ohjaajat jäävät linjoille, jos tulee tarvetta keskustella kahden kesken.

Liite 4.

Ohjeistus

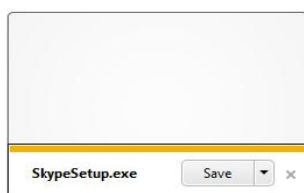
Skype

Voimaneidoissa keskustelu käydään pikaviestintäohjelma Skype:n välityksellä. Skype on ohjelma, jonka kautta voidaan keskustella kameran, äänen ja kirjoittamisen kautta. Sinun tarvitsee vain ladata ohjelma sekä rekisteröityä palveluun. Palvelu on ilmainen, eikä rekisteröitymiseen tarvita kuin oma sähköpostiosoite. Mikrofonia tai web-kameraa et tarvitse Voimaneidot verkotapaamisissa. Skype:n voit ladata osoitteesta www.skype.com. Osoite vie sinut Skype:n sivuille, joista voit ladata ohjelman valitsemalla ”Lataukset”.

Tämän jälkeen valitset vaihtoehdoista omalle tietokoneellesi sopivan vaihtoehdon. Jos tietokoneessasi on Windows käyttöjärjestelmä, valitse ”Hanki Skypen Windows-työpöytäversio”. Alemmaa löydät muille käyttöjärjestelmille sopivia versioita.

Asenna Skypen Windows-versio

Vaihe 1

Tallenna Skypen asennustiedosto tietokoneeseen.

Vaihe 2

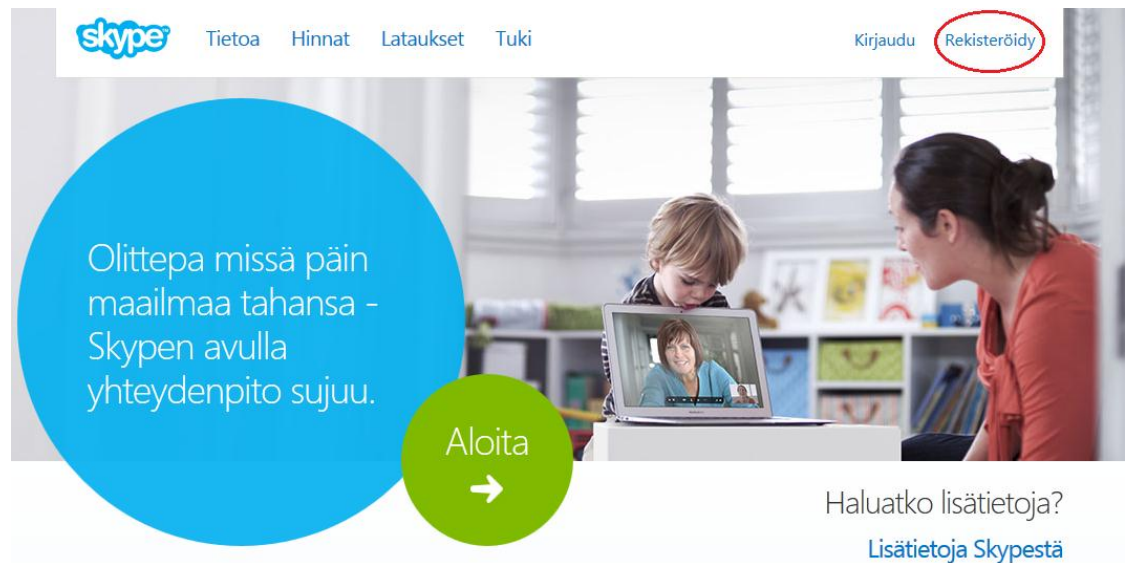
Etsi Skypen asennustiedosto, tuplaklikkaa sitä ja suorita asennus loppuun noudattamalla asennusohjelman helppoja ohjeita.

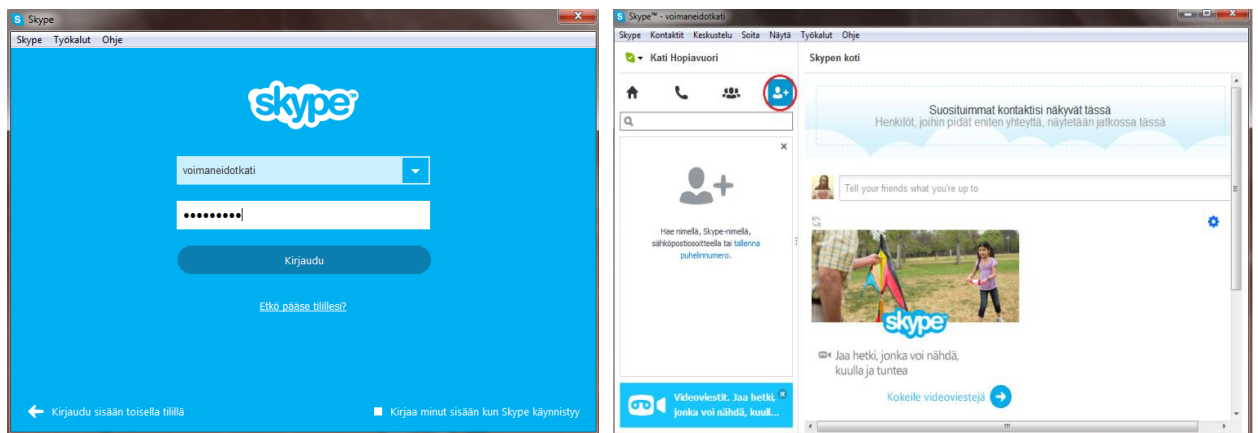
Vaihe 3

Avaa Skype-ohjelma ja kirjaudu sisään Skypen nimelläsi ja salasanasillasi.

Rekisteröityä Skype:n käyttäjäksi voit samoilla sivuilla. Valitse sivun yläaidasta ”rekisteröidy”. Tämän jälkeen sivut ohjaavat sinua rekisteröitymään oikein. Voit valita itsellesi omanlaisesi nimimerkin vapaasti.

Jos Skype on asennettu onnistuneesti, voit kirjautua sisään. Lisää sen jälkeen kontaktit listallesi.

Skypen yhteistietoihin meidät löytää:

(tähän lisätään kuvat profiileista, nimi ja kuva mukana)

Google+ ja Google Drive

Tarvitset käyttöösi myös Google+ Drive –palvelun. Tähän luomme omat voimaboksimme, sekä säilytämme materiaaleja, joita tulemme ryhmäkerroilla käyttämään. Pääset alkuun luomalla oman tilin Google+ -palveluun. Täytä tarvittavat tiedot ja seuraa Google+:n antamia ohjeita. Voit luoda omasta Google+ profiilistasi juuri sellaisen, kuin itse haluat.

Kaikki Googlen palvelut yhdellä tilillä.

Kirjaudu sisään ja siirry Google+ -palveluun

[Kirjaudu sisään](#)

Pysy sis. kirjautuneena
[Tarvitsetko apua?](#)

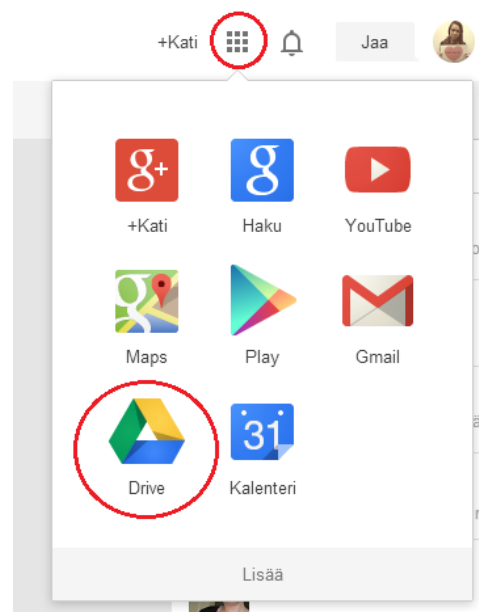
[Luo tili](#)

Kaikki Googlen palvelut yhdellä Google-tilillä

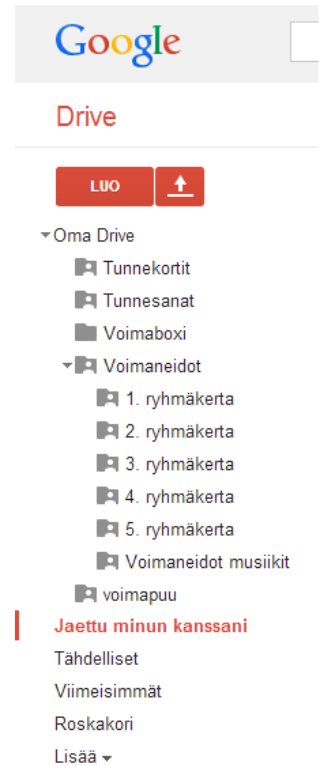

Tutustu palveluun rauhassa. Tärkeintä kuitenkin on, että tiedät mistä pääset käyttämään Google Drive –palvelua.

Kun olet oman profiilisi ”etusivulla”, näet oikeassa yläkumassa 9 pientä neliötä, joista pääset valitsemaan palvelun mitä haluat käyttää. Klikkaa Driveä. Drive avautuu sinulle uudelle välilehdelle. Selaile ja tutustu myös Driveen rauhassa.

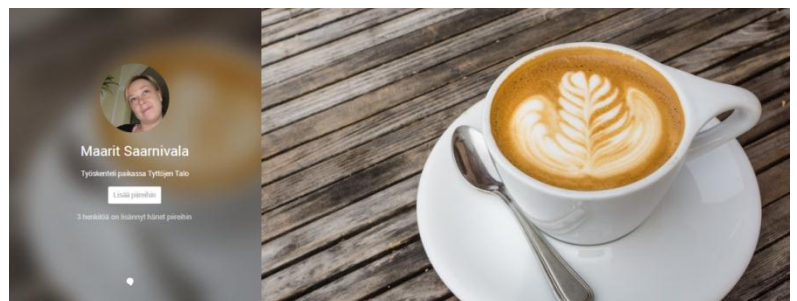
Google+ -palvelussa lisäämme toisemme omiin ”piireihin”, joten voimme jakaa Voimaneidot materiaalit kaikkien käytettäväksi. Näihin sinun ei tarvitse heti tutustua, sillä ohjaamme teidät kerta kerralla materiaalien pariin aina, kun niitä tarvitaan. Sinun täytyy kuitenkin ensimmäisenä luoda oma Voimaboksi. Muista luoda Voimaboksi-kansio vain omaan käyttöösi. Kansion voit luoda ”LUO” – painikkeesta. Tarkastathan, että Voimaboksi ei mene jaettuihin kansioihin. Ainoastaan sinulla tulee olla pääsy tähän kansioon.

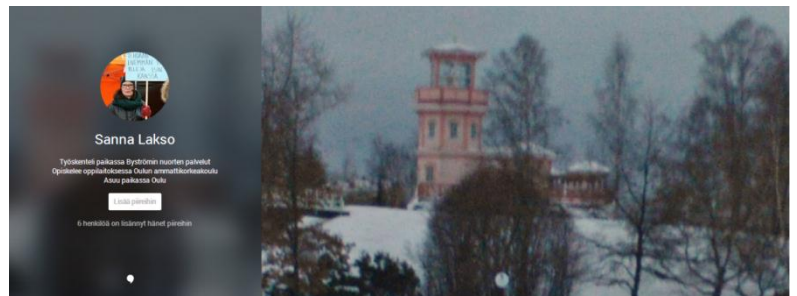
Lisäähän meidät heti piireihisi, jotta pääsemme jakamaan materiaalit kanssasi!

Voimaneidot ohjaajat löydät Google+:sta seuraavasti:

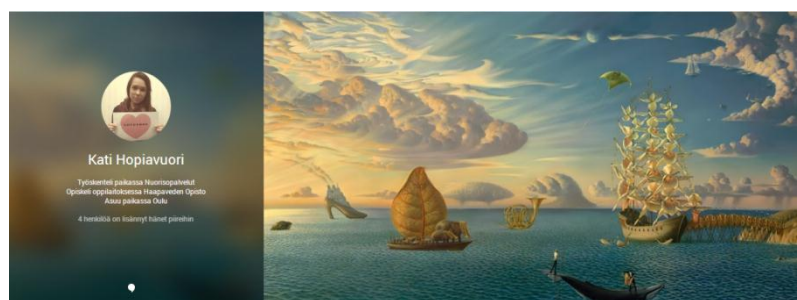
Maarit Saarnivala

Sanna Lakso

Kati Hopiavuori

Liite 5.

Tunnepäiväkirja –ohjeistus verkkoon

Tämän harjoituksen tavoitteena on opetella tunnistamaan omia tunnetiloja ja tunteita. Tunteet voivat olla pidempikestoisia, jolloin ne voivat vaikuttaa mielialaan tai lyhyt kestoisia, spontaaneja ja ohimeneviä.

Ei ole olemassa oikeita tai vääriä tunteita, vaan kaikki tunteet ovat sallittuja, oikeita ja aitoja. Omien tunteiden tunnistaminen ja tiedostaminen liittyy itsetuntemukseen ja elämänhallinnan tunteeseen.

1. Luo ensin oma tunnepäiväkirjakansion Google+ Drive:n. Huomioithan, että Tunnepäiväkirja-kansio on yksityinen! Älä siis luo kansiota yhteiseen Voimaneidot –kansioon, vaan omaan, yksityiseen käyttöösi.

2. Aloita kotitehtävän tekeminen Voimaneidot verkkoryhmän aloituskerran jälkeen pohtimalla tuntemuksiasi esimerkiksi ryhmän alkamisesta, tavoitteiden ja toiveiden miettimisestä... Mikä oli mukavaa ja mikä jännittävää? Miltä tehtävät tuntuivat?

3. Pidä tunnepäiväkirjaa niiden viikkojen ajan, kun olet mukana Voimaneidot verkkoryhmää. Pohdi jokaisen päivän aikana tai päivän päätteeksi esimerkiksi seuraavia asioita:

- Millaisia tunteita sinulla on tänään ollut? Onko jokin tunne ollut päällimmäisenä? Mistä luulet sen johtuvan?

- Millaisessa tilanteessa tunne nousi pintaan? Mikä oli lähtötilanne ja mitä siitä seurasi?

- Missä tunne tuntui? Oliko tunne miellyttävä vai epämiellyttävä?

(Kolehmainen 2013, 43.)

Liite 6.

Tyttöryhmän haastattelu

Alussa tutustun tyttöihin ja hieman heidän taustoihinsa. Kerron kuka olen, mistä tulen ja miksi haastattelen heitä.

Onko Voimaneidot teille tuttu ryhmämalli?

- Mistä kuulit Voimaneidoista ensimmäisen kerran?
- Oletko ollut mukana Voimaneidoissa aikaisemmin?
  - Milloin?
  - Miksi?
  - Ajatuksia?
  - Kuinka luulet verkossa työskentelyn muuttavan Voimaneidot työskentelyä?
- Miten ajauduit mukaan ryhmään?
- Mitä sait irti ryhmästä?

Mitä odotuksia teillä on ryhmältä?

Mitä toiveita teillä on ryhmältä?

Halusitko lähteä verkkoryhmään mukaan heti?

- Mietityttikö jokin asia ennen kuin suostuit mukaan?
- Mikä mietitytti?

Käytämme työskentelyvälineinä verkossa pikaviestintäohjelma Skypeä, sekä verkkoyhteisöpalvelu Google+:aa sekä siihen liitettyä pilvipalvelu Drive:ä.

- Ovatko nämä sinulle tuttuja palveluita?
- Oletko käyttänyt niitä aikaisemmin esim. vapaa-ajallasi?
- Oletko varannut itsellesi rauhallisen tilan työskentelyä varten?